

PROLETAREC

Slovensko Glasilo Jugoslovanske Socialistične Zveze

STEV.—NO. 890.

CHICAGO, ILL., 2. OKTOBRA (October 2), 1924.

LETO—VOL. XIX.

Upravništvo (Office) 3639 WEST 26th ST., CHICAGO, ILL.—Telephone Rockwell 2864.

AMERIŠKI KLERIKALCI IN LETOŠNJA VOLILNA KAMPANJA.

V drugi polovici septembra so imeli katoličani, organizirani v Holy Name society, konvencijo, ki se je vršila v Washingtonu. Udeležilo se jo je več tisoč ljudi iz vseh krajev Zedinjenih držav. Po washingtonskih ulicah je paradiralo nad sto tisoč katoliških vernikov, kakor so se glasila poročila iz ameriškega glavnega mesta.

Pred to konvencijo je dne 21. septembra govoril ameriški predsednik Calvin Coolidge.

Kaj je govoril?

Slavil je Holy Name society in jo primerjal s trdnostjo ameriške ustave. Dejal je o tej pobožni bratovščini, da je trdnjava amerikanizma in jo dajal za vzgled drugim.

Coolidge je kandidat za predsednika, zato je ta nastop porabil za agitacijo. Svaril je ljudstvo pred socializmom in komunizmom in indirektno napadal La Folletta. Socialiste si je izbral za direktno tarčo, kar nas ne boli. Bolelo bi nas, če bi hvalil socialiste.

Nekateri pobožnjaki so čakali, kedaj bo Coolidge povedal svoje mnenje o Ku Klux Klanu. V tem oziru je bil "molčeči" Kal res molčeči Kal. Klerikalci so čakali zamanj.

V Zedinjenih državah izhaja klerikalni listič, ki je glasilo slovenskih frančiškanov. V tej kampanji bi se rad prikupil delavcem, pa je zapisal, da bodo ameriški katoličani podpirali La Folletta. Zapisal je laž. Katoličani kot sekta, — poglavarji ameriških klerikalcev so nasprotniki gibanja ameriškega delavstva za osamosvojitve na političnem polju. Oni ne priznavajo razrednega boja, dasi ga slepec lahko otiplje.

Družba najsvetejšega imena je pozvala na svojo konvencijo predsednika Coolidge, ki prav gotovo ni agitiral za La Folletta. O klanovcih je molčal. Agitiral pa je zase in za svojo stranko. Napadal je socialistično gibanje. Svaril je navzoče vernike in splošno javnost, kako nevarno bi bilo za našo gloriozno deželo, ako bi se volilci dne 4. novembra spozabili, pa glasovali za La Folletta. Katoličani so mu ploskali in prirejali ovacije.

Klerikalni listič pa je nedavno izjavil: Ameriški katoličani smo za La Folletta, ker je on edini kandidat, ki se je izrekel proti Ku Klux Klanu.

Klerikalni veljaki, ki so delali na demokratiški konvenciji v New Yorku precej vrišča, so pozneje izjavili, da ostanejo lojalni svoji stranki, čeprav njihov kandidat governor Smith ni dobil nominacije. Sedaj agitirajo za J. W. Davisa, demokratskega predsedniškega kandidata. Davis ni bil še nikoli štet med "prijatelje" delavstva. Po poklicu je odvetnik in kot tak je bil v službi Wall Streeta. Če bo izvoljen ali če ne bo izvoljen, Davis bo služil svojim gospodarjem na Wall Streetu.

Ameriški katoličani ne bodo glasovali do zadnjega za Davisa. Mnogo jih bo glasovalo za Coolidge, nekateri morda celo za Fosterja, in nekaj tudi za La Folletta.

Ali mašina ameriškega klerikalizma je konservativna, zato ker je sistem in ker je vlada konservativna. Kakor vedno doslej, služi tudi v tej kampanji reakciji. Za svojo podporo je odvisna od mogotcev, posebno od finančnih kraljev.

Vere se znajo navadno prilagajati. Obračajo se po vetru. Skušajo se asimilirati vsakemu režimu, ako se jim totalno ne zameri, kot se jim je n. pr. v Mehiki. V tem slučaju pa intrigirajo in kličejo ves "krščanski" svet na pomoč v boju proti "zatiranju vere".

Slovensko klerikalno glasilo poskuša igrati delavstvu prijazno vlogo. Poskus se mu ni posrečil, ker je preveč očitvidne hinavščine v njemu. Patri, ki vodijo klerikalno četico, so nazadnjaki in poleg tega še skrajno nevedni. Njihov list je zrcalo njihovega duševnega uboštva. Delavski interesi so jim deveta briga. Njihov boj, neroden kakor je, je naperjen proti napredku in proti delavskemu gibanju. Ideal so mu klerikalni in drugi nazadnjaški "delavski voditelji", ki izobražujejo delavstvo s samokresi. To ni tjavendan zapisana trditev. Za svojo resničnost ima dovolj dokazov v Chicagi, ako bi jih drugje ne imela. Ima pa jih tudi drugje.

ALI MORE SOCIALIZEM POMAGATI?

Kaj bom s socializmom? Saj ne more nič pomagati! . . .

Kdo še ni slišal takih modrih besed iz ust delavca prekratkih misli? Socializem mu ne more pomagati v njegovi bedi: Ne more mu dati dela, ne more mu pribaviti hrane, ne more mu poskrbeti stanovanja.

Silna kriza je v Ameriki; kamor se človek ozre, povsod je brezposelnost. In brezposelnosti sledi silna mizerija, lakota, prezebanje, potikanje od ulice do ulice po cele noči. Strašno je.

In socialisti? Ali morejo to izpremeniti? Ali morejo pomagati?

Ne. Nič ne morejo pomagati. Posamezen socialist morda lahko pomaga v posameznem slučaju toliko, kolikor more sploh pomagati revež revezu. Lahko da temu ali onemu par centov, ali pa vzame za silo koga čez noč pod streho. V splošnem ne pomeni to nič. Beda ostaja. Celo morje bede, v katerem se nič ne poznajo posamezne kapljice, niti gost dež ne.

Čemu bi torej bil socialist?

Kadar je jetika v zadnjem štadiju, ne more pomagati noben zdravnik na tem svetu. Čemu je torej treba zdravnikov? Proč z njimi!

To je prav tako pametno kakor vprašanje, čemu je treba socializma.

Ni je sile na svetu, ki bi mogla delavstvu toliko koristiti kolikor socializem. Ali treba se je potruditi, da ga človek razume. Kadar teče voda v grlo, je prepozno. Socializem pa ravno upozarja na povodenj in na bližajoči se potop, pa uči delavstvo, kako si o pravem času zgradi ladjo, ki ga bo rešila.

V sedanji brezposelnosti ne more socializem prinašati pomoči. Ali te velikanske brezposelnosti ne bi bilo, če bi bilo delavstvo že prej poslušalo nauk socializma in se ravnalo po njem.

Socializem hoče delavstvo odvaditi od vere v čudeže. Sneti mu hoče mreno z oči in mu pokazati stvari take, kakršne so, v pravi podobi in v pravi luči.

Razumemo, da se marsikdo ravno tega brani. Kajti že sama slutnja pove človeku, da bo videl veliko več grdega kakor lepega, če bo jasno gledal. In tega se veliko ljudi boji. Mnogo jih je, ki mislijo, da se življenje vendar laglje prenaša, če je vsaj z lažjo ozaljšano. Zato si skušajo prikriti resnico, beže od spoznanja in se zarivajo v temo.

Oni verujejo, da je Bog človeku v paradižu prepovedal sad spoznanja, da je bilo to božansko modro, in da je Adam smrtno grešil, ker je hotel več vedeti, nego mu je bilo dano od Boga.

Sami nočejo posnemati Adama in ostanejo rajši nevedni.

Ali nič na svetu ni bolj potrebno kakor boj

proti nevednosti. In tudi najvernejši ljudje bi se v tem oziru lahko potolažili; kajti če je po njihovem prepričanju vse od Boga, tedaj je od njega tudi človeški razum, ki hrepeni po znanju. In tudi to hrepenenje samo mora biti tedaj od njega.

Nevednemu ni mogoče pomagati. Kajti če bi se mu tudi pokazala pomoč, je ne bi znal porabiti. Za delavca je pa še prav posebno potrebno znanje in spoznanje, zakaj njegova beda je posebna reč. To namreč ni beda posameznega človeka, ampak beda velikega razreda, ki nosi križ ves iz enakih vzrokov.

Delavcu se ne godi slabo zato, ker je Pavel, Tonetov sin, ali pa zato, ker je doma iz Žabje mlake, temveč zato, ker je član delavskega razreda, kateremu je naložena težka butara brez obzira na to, če imajo njegovi člani svetle ali črne lase, če so rojeni v Evropi ali v Ameriki, če verujejo v krščanskega, turškega ali pa nobenega Boga.

To je prvo in najvažnejše, kar mora delavec vedeti in razumeti. Kajti iz tega dejstva izvira drugo, da se more delavec le s svojim razredom skupaj rešiti.

Socializem odpira delavstvu pot do tega spoznanja. S tem mu daje prve pogoje za osvoboditev in rešitev. Če doseže delavstvo to spoznanje, mu ne bo težko nadalje spoznati, da je treba skupnega nastopa vsega delavskega razreda, kajti da je v slogi moč, je že tako stara resnica, da jo menda vsakdo razume, če se mu le pokliče v spomin.

Ako bi bilo delavstvo poslušalo glas socializma, ko še ni bilo sedanje brezposelnosti in si priborilo moč, tam kjer se odločuje o pogojih življenja, zlasti na političnem polju, tedaj bi bilo s svojo politično močjo lahko preprečilo sedanjo bedo.

Nihče ne more reči, da ne bi bilo v Zedinjenih državah dosti dela za vse, ki ga iščejo, če bi se le pametno uredilo. Tam kjer delajo ljudje po deset, dvanajst, štirinajst ur na dan, kjer se dela čez čas kakor v blaznici, kjer mora delati eden za tri, bi na tisoče ljudi lahko dobilo posla, ako bi se delalo le po osem ur in po človeško.

Zveza, države in občine bi lahko izvršile nešteta koristna javna dela, ako bi jih vzele v svoje roke in ako bi se ozirale na interese splošnosti. To pa bi morale, če bi v njih odločevali zastopniki splošnosti, zastopniki ljudstva, v prvi vrsti zastopniki delavskega razreda, ki bi bili tudi odgovorni svojim volilcem.

Tako more socializem pomagati. In to je edina resnična pomoč.

Kdor pričakuje čudežev, ga bo socializem moral razočarati. Od socializma jih pameten

Človek že zaradi tega ne sme pričakovati, ker mu jih socializem ne obljubljuje. Narobe. On zahteva od delavca, da veruje v resničnost in da jo spoznava.

Kdor sledi socializmu na tej poti, pa ne bo mogel biti nikdar razočaran. In to je edina pot, ki drži do cilja.

***

Obilo materiala za liste, ki dajejo čitateljem to "kar oni hočejo".

Rev. Lawrence M. Hight je duhovnik v Mount Vernonu, Ill. V tem slučaju je prizadeta metodistična cerkev, ker je Rev. Hight dušni pastir metodistične episkopalne fare.

Rev. Hight je bil oženjen, toda svoje žene se je naveličal in jo zastrupil ter tako "rešil njeno dušo".

Mrs. Elsie Sweetin je imela moža, ki ga Rev. Hight ni imel rad, zato ker je ljubil Mrs. Sweetinovo. Pridobil jo je, da je spravila svojo soproga v nebesa na isti način kakor duhovnik svojo ženo. Rev. Hight je imel na grobu Mr. Sweetina, ki je seveda umrl "naravne smrti", lep, v srce segajoč govor.

Zločin je prišel na dan in krivca, ki sta spravila s sveta eden ženo in druga moža, sta pod ključem. Pobožni duhovnik se je izgovarjal najprvo na Sweetinovo, češ, ona je kriva. Dognalo pa se je, da je bil ta izgovor izgovor strahopetca, kajti Rev. Hight je dobil Sweetinovo pod svojo oblast, da je delala kar je hotel. Sicer pa sta kriva oba.

Duhovnik sedaj "obžaluje" svoj zločin. Upa, da bo sodišče milostno in ga obsodilo v ječo, kjer je pripravljen vršiti duhovniško službo in pasti "izgubljene ovce".

To je v nekaj besedah vsa "novica". Ampak listi so prinesli o nji že stotine kolon. Veliki naslovi, črke pedenj visoke, so naznanjale publiki "najnovejši zločin in škandal". Loeb in Leopold sta v ječi, pa so bili par dni v stiskah za material. Afera v Mount Vernonu jim je pomagala iz zagete.

Kmalu so dobili drugo novico. Peter Vergolini, delavec v jeklarni v Garyju, Indiana, je ugrabil devetletno dekletce Ano Tomačič, poskušal na nji udovoljiti svoji pohotonosti, jo zadržal in zakopal v pesek v bližini Garyja. Potem je bežal v Chicago, kjer so ga prijeli. Dejal je, da je zločin izvršil v pijanosti. Ta vest ni posebno zanimiva, zato bodo listi pisali bolj o zločinu, ki sta ga izvršila Rev. Hight in Mrs. Sweetin.

In publika čita in se zgraža nad škandali. Toda kaj bi uboga publika čitala, če ne bi bilo novic, kakršnih "hoče"?!

Atentat na otroke.

V ameriškem kongresu se je že mnogokrat razpravljalo o predlogi, ki bi omogočila sprejetje dodatka k ustavi, kateri bi reguliral delo otrok v industriji, oziroma bi ga omejil in odpravil. Ko je bila prvič sprejeta, jo je sodišče, za katerega absolutno moč se republikanci toliko boje, proglasilo neustavnim. Kampanja za sprejem predloge se je nadaljevala in bila je nekoliko spremenjena ponovno sprejeta. Sodišče jo je to pot pustilo pri miru, ker pred volitvami ni dobro dražiti ljudi. Ampak ta predloga postane postava šele tedaj, kadar se zanjo izreče zadostno število držav. Predloga je torej le nekaka inicijativa, dana legislaturam posameznih držav na glasovanje.

Ene države so jo že sprejele. Ene že imajo podobne postave za protektiranje otrok v industriji. Ene se ji protivijo, pred vsem južne države, ki hočejo sužnje, dasi je vojna za odpravo suženstva v Zed. državah že davno končana. Legislature držav Georgia in North Carolina sta glasovali proti sprejetju dodatka k ustavi za odpravo otroškega dela v industriji. Človekoljubni delodajalci se boje, da bo za otroke slabo, če jih stariši ne bodo smeli pošiljati v tovarne, da jim pomagajo služiti kruh. Mladina se bi radi brezdelnosti pokvarila in to bo slabo za bodočnost dežele. Celo list slovenskih fratrov v Chicagi je ponavljal te litanije in se zbal za otroke, ki "ne bodo smeli delati," če se sprejme taka postava.

Kjerkoli imajo delodajalci legislaturo pod popolno kontrolo, tam bo večina proti sprejetju tega dodatka k ustavi. Njim je dobiček edini ideal, in otroško delo je prineslo že marsikateri družbi ogromne dividende. Pri strojih, pri katerih je človek del stroja, napravi otrok toliko dela kakor odrasčen delavec, ako ni delo fizično prenaporno. Otrok dela mnogo ceneje kot odrasčen delavec, kajti družbe sklepajo, da morajo zanj itak skrbeti stariši in če jim zasluži "kak cent", jim je že to v veliko pomoč. Še sedaj so v tej republiki kraji, kjer so otroci vposljeni v tovarnah po osem do dvanaest ur na dan za plačo od 6 do 8 dolarjev na teden. Tak otrok pomeni velik dobiček za kompanijo, oziroma njene delničarje.

Delodajalci, ki si kupičijo bogastva z delom otrok, mislijo, da bi bil tak dodatek nekaj silno krivičnega, neameriškega in nepatriotičnega. Tudi oni govore o svobodi in se sklicujejo na ustavo. Svobodo tolmačijo v svojem jeziku, ki pomeni, da se ne sme nikomur prepovedovati kje, koliko in kdaj naj dela. Vsakdo, tudi otrok! naj ima pravico da dela in če se mu ljubi iti v tovarno ali na plantažo — zakaj naj mu konstitucija brani to pravico!

Kampanjski odbor socialistične stranke je na svoji seji dne 11. septembra sklenil pozvati vse delavske in humanitarne organizacije na sodelovanje v veliki organizirani kampanji za sprejem tega dodatka k ustavi. Georgia in North Carolina sta ga odklonile. Interes kapitalistov jim je več kakor pa zdravje mladine in bodočnost dežele. Delavstvo mora takim legislaturam, v katerih sede kapitalistični hlapci in lakaji, odgovoriti kakor zaslužijo. Socialistična stranka je sprejela boj in ga bo vršila kolikor bo v njenih močeh. Za 19. oktobra predlaga, naj se vrše v vseh krajih Zedinjenih držav shodi in demonstracije za odpravo otroškega dela, in za sprejem imenovanega dodatka k ustavi. Socialistična stranka apelira na vse

svoje člane, da ob tej priliki pojasnijo neukim volilcem, da same demonstracije in shodi ne izdajo, ampak je treba proti organizirani kapitalistični bandi organiziranega nastopa delavskega ljudstva.

Ven s kapitalističnimi služabniki iz zakonodaj! Izvolite kandidate, ki jih je postavilo delavstvo za delavstvo!

Californijsko vrhovno sodišče proti La Follettu.

California ima postavbo, ki takorekoč onemogoča ustanovitev kake nove stranke. Predno jo je mogoče ustanoviti, se mora tisoče volilcev v naprej registrirati kot pristaši nove stranke, dobiti je treba potem njihove podpise in sodišče še vedno najde lahko kako nepravilnost ter razveljavi ves proces.

Socialistična stranka v Californiji je izjavila takoj po konvenciji soc. stranke, da je pripravljena dati mesto na svoji glasovnici predsedniškemu in podpredsedniškemu kandidatu KPPA. Razni La Follettovi pristaši pa so argumentirali, da bo La Follette ložje zmagal, če bo označen ne samo na socialistični glasovnici, ampak tudi pod rubriko Independent.

Organizirali so akcijo za nabiranje podpisov in jih dobili v enem dnevu več kot zadostno število. Petdeset tisoč ljudi je podpisalo nominacijske peticije; vsaki jo je moral podpisati ne samo enkrat, ampak za vsakega elektora posebej, torej ogromno število podpisov. Vse peticije so bile napolnjene, zaprisežene in oddane na pristojno mesto v teku dveh dni.

Zadevo je dobilo v roke californijsko vrhovno sodišče in izreklo s štirimi proti trem glasovom, da se akcija za nabiranje podpisov ni vršila v soglasju s californijskimi zakoni. La Follettu je torej odreklo pravico do lastne kolone na glasovnici.

Če ne bi imela soc. stranka v Californiji pravico do glasovnice, bi La Follette ne mogel kandidirati. Sedaj bo označen na glasovnici soc. stranke.

Trije sodniki so tolmačili postavbo v prilog La Follettove kandidature. Štirje so jo tolmačili v nasprotnem smislu. En glas je odločil.

Izrek californijskega sodišča je ponoven dokaz, da so sodišča v službi privatnih interesov. Privatni interesi to dobro vedo, pa se bore proti "socialistični-tre-tji stranki", ki hoče omejiti avtokratično moč sodišč.

Vsi ameriški progresivni elementi so obsodili izrek californijskega vrhovnega sodišča v tej zadevi, in obsodili so ga tudi mnogi konservativni listi. Naši kampanjski odbori pa bodo sodišču in kapitalističnim mogočnejšem odgovorili z energičnejšo agitacijo v Californiji in priborili zmago naši listi.

Kar je bilo mogoče v Californiji, bi bilo morda mogoče tudi kje drugje. Stara garda republikanske stranke smatra, da La Follettovi elektori v North Dakoti legalno nimajo pravico biti označeni na glasovnici republikanske stranke in glasovati proti kandidatu republikanske stranke. To argumentiranje je vsaj logično in se ne lovi za bilke, kakor so se lovili v Californiji. Sodni procesi glede La Follettove kandidature se bodo najbrž pričeli tudi v par drugih državah.

Ameriško delavstvo potrebuje svojo stranko za SVOJO zmago. Sedanja kampanja mu pripoveduje, da si jo mora organizirati, čim prej tim bolje.

Novi časi in "stari" ljudje v "novih časih".

F. Z.

V naselbini . . . je prišel k našemu rojaku Podbevšku—imenoval ga bom Podbevška—Tomo . . . in ga prosil za podpis na peticijo za nominiranje kandidatov W. P. Rojak Podbevšek je "old timer", ravno tako tudi naš znanec . . . ič. Podbevšek in . . . ič sta bila skupaj na mnogih shodih, pred leti sta delala skupaj za skupno stvar, v kolikor jima je bila skupna, med vojno sta se pričela razdvajati in l. 1919 sta si postala politična nasprotnika ne da bi natančno vedela kako je to prišlo. Dogodilo se je, da sta se pričela pričakati kakor so se pričekali drugi v listih in na shodih. In ko so se drugi do dobra skregali in šli vsak svojo pot, sta šla vsak v svojo smer tudi Podbevšek in . . . ič.

Nedolgo tega pa je . . . ič Podbevška zopet posetil. "Ti si državljan, podpiši to-le stvar za našo stranko, da pridemo na glasovnico," mu je dejal. Podbevšek je pogledal polo in videl, da ni na nji še nobenega podpisa.

"Zakaj jo ne podpišeš sam najprvo," mu je dejal z usmevom. In pri tem se je spomnil: Ko je slovenska sekcija apelirala na jugoslovanske delavce, naj se zanimajo za razmere v Ameriki in skušajo postati državljani te dežele, je sekcija, kateri je pripadal . . . ič, omalovaževala državljanstvo in politično delo ter koncentrirala svoje funkcije v privatnih lokalnih posameznih organizacij, kjer se je debatiralo, tamburalo in pilo kavo. Včasih so bila na dnevnem redu tudi predavanja, včasih se je posrečilo dobiti koga izmed njih, ki je bil pri volji raznašati letake.

"Nisem še državljan," je odgovoril . . . ič.

"Petnajst let že živiš v tem kraju, pa še nisi državljan?" se je namenoma čudil Podbevšek. . . ič je skomignil in odvrnil: "Pred nekaj leti, ko bi lahko postal, sem mislil, da je za zavednega delavca nečastno vprašati za državljanstvo, ali pa so me drugi naučili tako misliti. Danes ga ne dobim, tudi če bi vprašal, — saj veš!"

"Kaj pa tvoji rojaki, si že bil med njimi za podpise?"

"Nisem. Tisti, ki bi bili pri volji podpisati, niso državljani, par trgovcev in tolmačev, ki imajo 'papir', pa niso naši. Mislil sem, da bom dobil nekaj podpisov med vašimi ljudmi in sem prišel k tebi po prvi podpis, zato da se bodo drugi rajše podpisali."

Pojasnil mu je, da je podpisal peticijo svoje stranke in da so ostali njegovi somišljeniki storili isto. Radi tega te ne more podpisati, tudi če bi jo želel.

Organizacija, kateri pripada . . . ič, ima osemindvajset članov. Iz glavnega stana W. P. je dobila poziv, naj nabere najmanj tri sto podpisov. "Kje naj jih dobimo?" je ternal . . . ič.

. . . iča sem videl zadnjič l. 1919 na ustanovni konvenciji ene komunističnih strank. Ploskal je vsakemu, kdor se je pokazal na odru in glasoval za vsako resolucijo, ki je obsojala politično akcijo ter pritrjeval govornikom, ki so jo smešili. Ko me je videl, mi je zaničljivo dejal: "Vidiš, tako je treba — ampak kaj pa pravzaprav počneš tukaj — social-patriot!"

L. 1918 je . . . ič hotel od urednika "Proletarca", da pove svoje mnenje o državljanstvu. Pisal je uredni-

ku, da bi socialistični list ne smel navajati delavce, da naj postanejo ameriški državljani, kajti delavci so "državljani vsega sveta"; čemu naj bo delavcu državljanstvo ene male dežele, če je državljan vsega sveta in če ne prizna mej, ki ločijo deželo od dežele?

Jože Zavertnik je na neki konferenci leta nazaj grajal sodruge hrvatske sekcije, da je njihov socializem bolj zapopaden v tamburicah kakor v socialistični propagandi. Stranka je rabila delavcev, delavcev ki bi širili letake, liste, brošure, nabirali podpise in vršili drugo agitatorično delo v kampanjah. Pa jih je bilo težko dobiti.

L. 1919 je tajnik njihove sekcije razlagal naloge novega revolucionarnega gibanja, Govoril je približno: "Smešno je, če pomislimo, da smo v svoji gluposti verjeli v politične akcije in izgubljali čas v volilnih kampanjah. V nezadovoljstvo nam je, da člani naše sek-

cije niso bili kdove kako navdušeni za tako delo, ker so bili že tedaj prepričani, da se do preobratov ne pride z glasovnico ampak z barikadami . . . Nobenih reform, nobene glasovnice — to je geslo revolucionarnega proletariata. Sila proti sili! Proti diktaturi kapitalizma diktatura proletariata!"

Govoril je kakor je čul govoriti druge, ki jih večinoma ni več v ospredju. Spisali so resolucije in čez nekaj mesecev večinoma izginili . . .

Danes ti isti ljudje trošijo čas in denar z nabiranjem podpisov in propagirajo reforme — reforme, o katerih so še par let nazaj trdili, da se z njimi konsolidira država, kapitalistična država! Z navadno volilno kampanjo trošijo čas in denar v propagandi za reforme.

Kako čudno se menjajo ljudje, ki mislijo s srcem mesto z glavo.

***

Henry Ford — "dobri kapitalist".

Henryjev dohodek presega tisoč dolarjev na minuto—ali jih v resnici zasluži?

Emil Herman.

Zelo veliko delavcev je mnenja, da je Henry Ford najboljši kapitalist kar jih je še kedaj živelo na tem božjem svetu. Argumentirajo, da je Henry dober človek raditega, ker plača svojim delavcem minimalno plačo \$6 za osem ur dela.

Tudi če bi bilo to res — kar ni, kajti kadar ima Henry oddati delo, za katerega lahko najame delavce cenejše kot za \$6 na dan, se ne pomišlja ampak najame cenejše, kar dokazuje njegova nova tovarna v St. Paulu, Minnesota, ki se jo sedaj gradi in Henry deli dobiček pridobljen z nižjimi plačami s kontraktorjem — dejstvo ostane, da je Ford najbogatejši človek v Zedinjenih državah in radi tega najuspešnejši izkoriščevalec delavstva v tej deželi.

Njegov ČISTI letni dobiček znaša \$150.000.000 (sto petdeset milijonov dolarjev). To je pol milijona dolarjev na dan, vsaki delavni dan v letu, tri sto dni.

Računano na podlagi osemurnega delavnika, znaša Henryjev čisti dobiček \$62.500 na uro, \$1.041.67 na minuto in \$17.36 VSAKO SEKUNDO v uri skozi vseh osem ur vsak delavnik v letu, tri sto delavnih dni, \$11.36 VEČ na sekundo kot pa znaša minimalna plača Fordovega delavca na osem ur.

Mr. in Mrs. Producent, — ali mislita, da Henry kontributira industriji trikrat toliko na sekundo? Ali je njegovo delo res vredno trikrat več na sekundo kakor delavčevo ves dan?

Ako bi Henry imel take zmožnosti in moč prispevati industriji toliko več kot znaša njegova "plača" od delavčeve, bi bil za družbo neprecenljive vrednosti in bi ji lahko ogromno

koristil. Zanimivo je, da živi med nami mnogo Janezov, ki mislijo da Ford v resnici zasluži toliko več zato ker so njegove sposobnosti toliko večje.

Čas je da se prebudiš. Uredi budilko da te bo dramila iz spanja, zdrigni rjo z možgan in prenehaj misliti v smislu kapitalista dokler si prisiljen živeti kot delavec.

"Mr. Dub" ugovarja in argumentira, da je Henry iznašel avtomobil, da je razvoj avtomobilske industrije njegova zasluga in je radi tega opravičen do milijonov dolarjev ki jih je nagra bil, in do milijard dolarjev, ki jih bodo lahko nagrabili njegovi potomci.

Toda ali je on SAM iznašel avtomobil? Odločno, — NE!

Predno mu je bilo mogoče dobiti idejo, da bi bil gasolinski motor v stanju nadomestiti vprežne živali in goniti vozove, so nešteti geni-ji skozi milijone let iznašli in razvijali rabo kamenja, brona, železa itd., ga spreminjali v primitivna ročna orodja, potem v bolj izpopolnjena, polagoma v stroje ki jih je gonila voda ali veter, potem v stroje ki jih je gonila para in vse naprej do električnih in gasolinskih motorjev—tak je proces industrialnega razvoja. Ogromnih naporov in ogromnega, težkega, stotisočletnega dela je bilo treba, predno je človek dosegel znanje, da se more z gasolinskimi motorji gnati vozove. Ideja je bila čisto preprosta. Marsikdo je iznašel ravno tako koristno stvar, enako velikega pomena, pa je živel in umrl v bedi.

Ker vidimo, da je Henry doprinesel le eno izboljšanje k skupni vsoti iznajdb in izpopol-

njevanj, plod in stvarstvo dela in težkih bojev skozi vse dolge dobe razvoja človeške družbe do današnjega časa, ali nam bi mogli "Mr. Dub", ali "Mutt", ali "Nut" ali kdorkoli pojasniti, zakaj je Henry opravičen do trikrat večjih dohodkov na sekundo kot njegov delavec ves dan, ali zakaj je opravičen do čistega dohodka, ki je enak enodnevnemu zaslužku tridesetih milijonov delavcev, ako služijo pet dolarjev dnevno?

***

Upton Sinclair za La Folleta in delavsko stranko.

Socialistični pisatelj Upton Sinclair je pred par tedni podal izjavo, v kateri pravi, da bo v tej kampanji podpiral La Folleta. Povedal je odprto, da on zahteva več kot zahteva La Follette, in povedal je odprto, da je La Follette med vsemi kandidati edini, ki mu zaupa in za katerega ve, da bo držal svojo besedo.

Sinclair je radikalec, ako sploh, kdo. Ni sicer izvežban politik, toda pozna ameriško politiko, ameriško moralo in ameriški kapitalizem, kar dokazujejo njegove knjige. Sinclair je bil aktiven že v mnogih bojih za delavska prava in nikoli ni gledal, da-li so preganjani delavci socialisti, člani I. W. W. ali pristaši kake druge struje, vselej je šel v boj za pravico in svobodo.

Dosedaj se ni izrekel niti eden vodilnih socialistov proti sodelovanju socialistične stranke v KPPA. In vsi so obljubili sodelovati v agitaciji za izvolitev La Folleta. To ni glavno. Važno je, da so prav vsi poleg svojega zagotovila za sodelovanje naglasili, da je njihov cilj ustanovitev velike delavske stranke, ki bo v stanju vreči kapitalistične stranke z vlade in se jo sama polastiti v interesu ameriškega ljudstva. Isto je izjavil Sinclair. V svoji precej dolgi izjavi apelira na vse prizadete faktorje, ki sodelujejo v tej kampanji za izvolitev La Folleta, da naj jim bo takojšnji cilj zgradba ameriške delavske stranke, ki mora priti, čim prej toliko boljše za ljudske interese.

***

Smrtne nezgode v pennsylvanskih premogovnikih.

Joseph W. Walsh, tajnik rudniškega urada države Pennsylvanije, poroča, da je bilo v prvih osmih mesecih tega leta v pennsylvanskih premogovnikih 557 smrtnih slučajev ali 124 manj kot prvih osem mesecev l. 1923. Rudniški urad beleži to zmanjšanje smrtnih nesreč z zadovoljstvom in nekateri listi, ki so objavili njegovo statistiko, pripisujejo to znižanje izboljšanim varnostnim napravam. Znižanje izvira od tod, da rovi letos ne obratujejo v isti meri kot prešlo leto. Nesreče v premogovnikih bi se sicer lahko omejile, če bi družbe cenile človeška življenja v enaki meri kakor profit. Ampak danes je še profit v ospredju.

***

Ali ste že pridobili kakega naročnika Proletarcu? Če ne, čemu odlašate?

LEONID ANDREJEV:

RDEČI SMEH

Odlomki najdenega rokopisa
Preložil Vladimir Levstik.

(Nadaljevanje.)

"Motite se. Pravkar je bil še tu!"

"To se vam je le dozdevalo . . . Ohé, vi tam pri samovarju — brž mi odrežite kosček citrone!"

"Meni tudi! In meni!"

"Škoda! Citrone ni več."

"Če to ni krivica, gospodje!" je dejal razočarano, skoraj jokavo, rahel in užaljen glas. "Jaz sem prišel nalašč samo zaradi citrone."

Oni drugi se je zopet zasmel, zamolklo, in zateglo, in zdaj mu ni branil nihče več. Toda tudi on je kmalu umolknil — še enkrat je zahihital — in umolknil.

"Jutri nasokočimo," je rekel nekdo.

Toda par jeznih glasov je vzkliknilo:

"Pustimo! Kaj se pravi: nasokočiti?"

"Saj veste sami . . ."

"Pustimo! Ali ni druge reči, da bi se razgovarjali?"

Solnce je bilo zašlo. Temni oblak se je dvignil višje, naenkrat se je zjasnilo, in naši obrazi so se nam zdajci zazdeli bolj znani nego prej. Tisti, ki je tekal venomer v krogu okoli nas, se je pomiril in sedel.

"Kako je neki doma te čase?" je vprašal tjavendan in v njegovem glasu je zazvenelo kakor smehljaj opravičevanja.

In zopet je bilo med nami, tisto strašno, nepojmljivo, tuje, kar nas je navdajalo z grozo in kalilo zavest. In pričeli smo govoriti, vsi hkrati, kričati, otepati in mahati s kozarci po zraku — prijemali smo drug drugega za rame, za roke, za kolena — a nato smo mahoma umolknili, kakor začarani od nedoumnosti.

"Doma?" je kriknil nekdo na glas iz teme. Glas mu je domel hripavo od razburjenja, groze in zagrizenega srda, in drhtel je tisti glas. Včasih so prihajale besede le obotavljaje in zastajaje, kakor da se je odvadil govoriti. — "Doma? Kje — doma? Ali smo mi sploh kje doma? Ne prekinjajte me, sicer pričnem streljati! Doma sem se sleherni dan kopal, razumete — v topli banji sem se kopal, do vrha napolnjeni. In zdaj se niti vsak dan ne umijem, grinto, nekakšno garje imam na glavi, in po vsem životu me srbi, in po vsem telesu mi mrgole, mrgole . . . In ko blaznim od nesnage in grdobje — mi pripovedujete vi, kako je "doma". Prava živina sem postal, samega sebe zaničujem, samega sebe več ne poznam, in smrt se mi nikakor ne dozdeva najhujše. Možgane mi trgate z vašimi šrapneli, možgane! Kamorkoli merite, vselej me zadenete v sredo, v možgane — pa govorite:

“doma”! Kaj se pravi to, doma? Ulice, okna, ljudje — ne, zdaj ne bi šel na ulico, za nobeno ceno, kar sram bi me bilo. Prinesli ste samovar — in mene ga je bilo sram pogledati . . . samovar. . . ”

Tisti drugi se je zopet zasmeljal

“Vrag vedi, kaj je to!” je zakričal nekdo. “Gledati hočem, da se spravim zopet domov!”

“Domov?”

“Vi menda ne razumete, kaj se pravi dolžnost?”

“Domov? Ti, slišiš: domov hoče!”

Dvignil se je splošen smeh in plašno kričanje — a nato so zopet vsi molčali, kakor začarani od nedoumnosti. In takrat nisem čutil le jaz sam, temveč mi vsi, kar nas je bilo, smo čutili tisto eno, nepojmljivo: prihajalo je k nam od temnih, zagonetnih, tujih livad; dvigalo se je iz globokih, črnih globeli, koder so se nemara pozabljeni in izgubljeni ljudje še borili s smrtjo; spuščalo se je na nas od tega tujega nebesa, ki ga nikdar prej nismo videli. Molče, hromi od groze, smo stali okrog ugaslega samovarja, in od zgoraj nas je gledala orjaška, brezobrazna senca, ki se je bila dvignila nad svetom.

Takrat se je v najbližji bližini, bržčas pri polkovniku, oglasila godba, in razposajeno veseli šumni zvoki so kar nekako vzplamteli sredi nočne tihote. Z izzivajočo, razbrzdano norostjo se je razlegala lahka melodija v noč; toda nekaj plašnega, neskladnega je zvenelo v njenih preveč glasnih in radostnih vrtincih, kakor da bi tisti, ki jih poslušajo, z nami vred gledali to orjaško, brezobrazno senco, ki se je bila dvignila nad svet.

Tistemu pa, ki je v orkestru sviral na trombento, je bila očitvidno že prodrila v možgane, ta velikanska, nema senca. Pretrgani, kričeči glas njegovega godala je skakljal semintja, in je stekel nekam, proč od drugih, trepečoč od strahu, kakor da je zblaznel. In ostali glasovi — kakor da bi se ozirali za njim; tako neredno so se opotekali dalje, padali, vstajali, bežali v neurejeni trumi, preveč glasni, prerazposajeni, preveč bližnji tem črnim globelim, koder so se nemara zapuščeni in izgubljeni ljudje med skalami še borili s smrtjo.

Še dolgo smo stali okrog ugaslega samovarja in molčali . . .

Peti odlomek.

Spal sem že, ko me je doktor rahlo dregnul v rebra, da me zbudi. Zakričal sem, zbudil se in planil pokonci, vsi smo se budili s krikom, kadar nas je kdo zmotil v snu. Planil sem proti izhodu šotora, toda doktor me je držal za roko, opravičujoč se:

“Preplašil sem vas, oprostite! Vem, da potrebujete spanja . . . ”

“Pet dni in pet noči! . . . ” sem zamrmral ter se zgrudil nazaj na trdo ležišče. Še tisti hip sem zopet zaspal, in sem menil, da sem spal

kdovekako dolgo, ko vnovič zaslišim glas doktorja, ki me je previdno dregal v hrbet in v nogo.

“Treba je, dragi moj, neizogibno je. Zdi se mi z zanesljivostjo, da leže še ranjenci zunaj na bojišču . . . ”

“Kakšni ranjenci? Saj smo ves dan samo pobirali ranjence. To je lopovščina: pet dni in pet noči nisem spal!”

“Ne hudujte se, velecenjeni,” je zamrmral doktor, dočim mi je nerodno posadil čepico na glavo.

“Vse spi, žive duše ne morem zbuditi. Lokomotivo in sedem voz sem srečno dobil, a zdaj potrebujem tudi ljudi . . . Saj razumem . . . ti napor . . . Toda pojdiva vendar, rotim vas! Vse spi kakor mrtvo . . . jaz sam se komaj držim pokoncu in se bojim, da ne bi vsak hip stoje zaspal. Saj sploh več ne vem, kdaj sem zadnjikrat spal . . . Halucinacije se me že lotevajo. Tako, dragi moj . . . to nogo doli in še ono . . . tako, tako . . . ”

Doktor je bil blede in se je majal od trudnosti, in videlo se mu je, da kadar leže, par dni ne bo mogel vstati. Noge so se sklecavale pod menoj, in prepričan sem bil, da spim med potjo — kajti kar na lepem in nenadoma, kakor da so zrastle iz tal, se je pojavila pred mano vrsta gostih črnih senc: lokomotiva s sedmerimi vozovi. Počasi in molče je hodilo poleg njih nekaj postav, ki jih je tema jedva puščala spoznati. Niti na lokomotivi, niti na vozovih ni gorela svetilka, le od zakritega kurilnika je padala medlordeča svetloba na železniško progo.

“Kaj je to?” sem vprašal ter stopil za korak nazaj.

“Ali ste že pozabili? Saj se vendar popejljemo!” je zamrmral doktor.

Noč je bila mrzla, in on se je tresel od mraza, in ko sem ga gledal, sem začutil sam, da mi curlja kakor nekaj ščegečočega po životu.

“Vraga vendar!” sem kriknil na ves glas — “ali ni bilo drugega, da bi ga vzeli seboj?”

“Molčite, prosim vas — molčite!” je rekel doktor in segel po moji roki.

V temi je izpregovoril glas.

“Zdaj bi lahko ustrelili iz vseh topov hkra-ti, in živa duša se ne bi premaknila. Oni tam tudi spe. Neopaženi bi se mogli priplaziti do njih ter jih povezati v snu, če bi hoteli. Ravno-kar sem prišel mimo prednje straže, — zijala me je in ni rekla besede, niti ganila se ni. Gotovo je spala tudi ona.”

(Dalje prihodnjič.)

Ako bi se zavzelo petdeset agitatorjev, da bi dobili vsaki najmanj enega novega naročnika na teden, bi bila to prvovrstna agitacija in uspeh listu bi bil zagotovljen. Ali je vas petdeset, ki bi bili pripravljene vršiti to delo?

GLASOVI IZ NAŠEGA GIBANJA.

DOPISI.

Volilna kampanja v zapadni Pennsylvaniji.

HERMINIE, PA. — Delavstvo v Pennsylvaniji se živahno giblje in morda ni daleč čas, ko bomo došli progresivno gibanje v državah severozapada in na zapadu.

S smrtjo zloglasnega zveznega senatorja Penrosa je stara garda republikanske stranke v Pa. izgubila mogočen steber, ki se ga ji še ni posrečilo nadomestiti.

Governer Pinchot se je pred izvolitvijo vojeval proti stari gardi in do mandata mu je pomagala Ameriška delavska federacija. Toda mož je zelo nestalen in kompromitiran; med maso ni dobil tistega ugleda kot so nekateri in gotovo tudi on sam pričakovali. V zadnji stavki premogarjev je sicer skušal omejiti moč pennsylvanskih kozakov in se predstavljal za prijatelja stavkarjev, ampak baronom, ki posedujejo premog v zemlji in na površju, ni bil kos. V Pennsylvaniji imajo operatorji in drugi industrialci v času stavk lahko svojo privatno armado, ki v brutalnosti in teroriziranju prav nič ne zaostaja od rabljev, ki jih je imel ruski carizem. Pinchot je imenoval komisijo, ki je imela nalogo dognati vzroke, ki so povzročili stavko in spore med delavci in delodajalci. Poročilo te komisije je bilo objavljeno v raznih listih in priobčiti bi ga imel na vsak način tudi United Mine Workers Journal, toda kot se je govorilo, je Lewisova mašina želela, da poročilo ne dobi prevelike cirkulacije med premogariji. Vzrok je bil na podlagi trditve ta, da se je iz poročila sklepalo, da je edini izhod iz večnih sporov med premogariji in operatorji socializiranje premogovnikov.

In to je edini izhod. Ne samo premogovniki, tudi vsa druga naravna bogastva, transportni sistem itd., je treba socializirati. Ljudstvo mora postati gospodar SVOJIH bogastev!

Kapitalistične stranke ne bodo izvedle socializacije premogovnikov, ker so za privatno svojino, z drugimi besedami, za kapitalistični sistem.

Edino močno gibanje, ki se bo razvilo v stranko katera bo v stanju izvajati socialistični program, je gibanje, ki je postavilo La Folletta in Wheelerja za predsedniškega in podpredsedniškega kandidata. To gibanje moramo podpirati. V interesu premogarjev, v interesu vsega delavskega ljudstva je, da združi v letošnji kampanji svoje sile za izvolitev naših kandidatov.

Premogovniška industrija potrebuje reformiranja v interesu konsumentov in v interesu premogarjev. Zdravilo je socializacija. Dobili jo bomo, če bomo izvolili v kongres in v Belo hišo svoje ljudi. Dobili jo bomo, če bomo delavstvu pojasnjevali pomen poddržavljenja in če ga bomo navajali, da se organizira v socialistično stranko in v novem gibanju v obče.

Roparji ljudskih bogastev imajo aparat države v svojih rokah. Sodišča so na njihovi strani, zato toliko vika proti La Follettu in njegovi platformi, ki zahteva odpravo določbe, katera daje sodiščam moč nad zakonodajami.

Ameriški kapitalizem je danes izmed vseh najmočnejši. Ameriško delavsko ljudstvo ga lahko pritis-

ne k tlom. Ono je, ki mu lahko vzame vlado. Ono je, ki lahko prične uvajati spremembe v gospodarsko življenje te dežele, katere bi vodile v socializem. Velike mase ameriškega delavstva so se pričele letos resno zanimati za svojo stvar. Počasi prihajajo do spoznanja, da nimajo v kapitalističnih strankah ničesar iskati.

Evropsko delavstvo gleda na nas in nam želi zmago, kajti naša zmaga bo njihova zmaga. Ameriški kapitalizem je danes v stanju narekovati evropskim državam, kako naj si uredijo svoje ekonomsko stanje. Ameriška bogastva, danes v privatnih rokah, omogočajo ameriški vladi, ki je tudi v rokah privatnih interesov, narekovati raznim državam pogoje, pod katerimi si morejo zasigurati posojila v tej deželi, ali pa skleniti z njo trgovske pogodbe. Zedinjene države z delavsko vlado, ki bi jo izvolili delavci in farmerji V SVOJEM interesu, bi lahko pomagala drugim deželam v interesu ameriškega ljudstva in ljudstva drugih dežel. V tem je razlika med kooperacijo, ki jo nudi kapitalistična vlada in med kooperacijo, ki jo bo nudila delavska vlada. In to je vzrok zanimanju evropskega ljudstva za novemberske volitve v Zedinjenih državah.

Poročano je že bilo, da je dne 10. avgusta pittsburghski distrikt (pet okrajev — counties) organiziral svoje sile za izvolitev La Folletta in drugih naših kandidatov. Iz naše naselbine smo imeli štiri zastopnike, dva od kluba JSZ. in dva od društva št. 87, SNPJ. Na posebni seji omenjenega dne je bil pisec teh vrstic izvoljen v posebni kampanjski odbor desetih članov in v njegovo agitacijsko okrožje spada Herminie in sosedne naselbine, dokler se jih več ne prikladi za agitacijo.

Namen tega odbora je organizirati kampanjske klube (La Follette-Wheeler Clubs) v krajih, kjer ni drugih močnih organizacij, ki bi vodile agitacijo. Ti klubi imajo nalogo seznanjati volilce s programom ki ga zastopa novo gibanje, prirejati shode in nabirati prispevke v kampanjski fond.

V Herminie je tak klub že ustanovljen. Predsednica je Mrs. Jursic, najstarejša naseljenka v Herminie. Tajnica je Mrs. Margaret Mogoire, rodom Angležinja. Ta klub vodi zaeno z našim agitacijo za organiziranje močne ameriške delavske stranke.

V Proletarcu se je že mnogo pisalo, kako važno je, da ne zamudimo v tej kampanji nobene prilike za pojačanje socialistične stranke. Naša stranka mora biti v novi orientaciji mogočen faktor, — mi hočemo, da bo vodilen faktor.

Kot povsod, je tudi v tem kraju mnogo shodov in sej. Te aktivnosti dokazujejo, da zapadna Pennsylvanija ne stoji ob strani, ampak da je v akciji.

Kolikor mogoče, se udeležujem sej kampanjskega odbora v Pittsburghu (La Follette headquarters, 325 Fifth ave.) Seje okrajnega odbora socialistične stranke za Westmoreland County se vrše ravno tam in sicer vsako nedeljo.

Dne 7. septembra sem imel priliko poslušati sodruga August Claessensa, bivšega člana newyorške legislature, sedaj kandidat za kongresnika na socialistični listi. Sod. Claessens, avtor "Roparske trojice" in večih drugih del, predavatelj na Randovi šoli v New Yorku, je človek, ki razume ameriško delavsko

gibanje. On se zaveda, da ima soc. stranka bodočnost in da bo delavsko gibanje v Ameriki ob enem socialistično gibanje. Da bo to postalo v čim večji meri in čim prej, je naša naloga, naloga, ki jo morajo vršiti člani soc. stranke. Claessens je govoril o ameriškem militarizmu in je dejal, da pripravljanje na vojno pomeni vojno. Slikal nam je razvijanje ameriškega militarizma in imperializma in dokazoval, da se bo ameriško ljudstvo zbudilo ako ne prej šele potem, ko ga bo militarizem že krepko držal za vrat. Zato je boljše, da se zbudi danes, — boljše prej nego slej.

Ker je čas do volitev kratek, moramo hiteti z delom. Priporočam našim rojakom, naj pomagajo širiti kampanjsko literaturo, ki jo dobe v socialističnih uradih ali pa v prej omenjenem kampanjskem uradu v Pittsburghu. Kjerkoli morete, sklicujte shode in vprašajte za govornike. Jaz sem vam pripravljen dati vsa zaželjena pojasnila.

Važno je tudi, da se poučimo o glasovnicah in kandidatih. V Westmoreland okraju imamo popolno listo kandidatov; nekaj je socialistov, med njimi pisec teh vrstic, nekaj pa je progresivcev. Socialisti nismo bili v stanju dobiti v svojih vrstah dovolj kandidatov, ki bi odgovarjali za vse važne urade. Vsi kandidati, ki so priznani kot kandidati naše liste, so sprejeli naš skupen program in so indorsirani od kampanjskega odbora. Imena vseh bodo cirkulirana med volilci.

V Herminie smo nabrali v kampanjski fond vsoto 875. Dne 27. septembra smo imeli veselico, ki jo je priredila ena La Follettovih kampanjskih skupin. Na sporedu so bili tudi govori.

Dne 5. oktobra homo imeli zopet shod, na katerem bo govoril sod. Norton iz Philadelphije.

Naša agitacija je torej v teku. Vsakdo, ki je v resnici zaveden delavec, je v tej borbi aktiven v kampanji, iz katere se ima razviti stranka ameriškega delavstva in farmerjev. Prvič homo preizkušali našo moč v veliki meri. Prvič je kandidat ameriškega delavstva in farmerjev res nevaren kandidat in prvič v zgodovini se ga kapitalistične stranke v resnici boje.

Kdor je delavec naj bo tudi zaveden delavec. Verige meznega suženjstva in izkoriščanja moramo sami zdrobiti!

Anton Zornik.

Dne 12. oktobra na shod v Waukegan.

WAUKEGAN, ILL. — Agitacija za velik kampanjski shod pod avspicijo socialističnega kluba št. 45, JSZ., ki se bo vršil v nedeljo 12. oktobra ob 2. popoldne v Slovenskem narodnem domu, je v teku. Govorili bodo:

S. J. Konenkamp, mednarodni predsednik unije Commercial Telegraphers, ki bo nastopil v imenu Konference za progresivno politično akcijo.

Geo. Kirkpatrick, socialistični kandidat za podpredsednika l. 1916, sedaj ravnatelj publicijskega biroja socialistične stranke.

Charles Pogorelec, tajnik J. S. Z., ki bo govoril v slovenskem jeziku.

Naša naloga je, da napolnimo dne 12. oktobra dvorano in pokažemo javnosti, da delavstvo v Waukeganu ni med zadnjim v boju za pravico. Slovensko delavstvo je dobilo s tem shodom priložnost dokazati Amerikancem, da je zavedno in da hoče delati za skupno stvar. Upamo, da bo ta prireditev nova dika v zgodovini našega kluba.

Delavci, dne 12. oktobra na shod v Slovenski narodni dom!

Canonsburški shod dobro uspel.

CANONSBURG, PA. — V nedeljo 28. septembra se je vršil v Canonsburgu v dvorani društva SNPJ. socialistični kampanjski shod, ki ga je sklicala Konferenca klubov JSZ. v zapadni Pennsylvaniji.

Razun govorov so bile na sporedu tudi glasbene točke, ki jih je izvajala godba Alexander in pevski odsek soc. kluba v Canonsburgu.

Shodu je predsedoval John Terčelj. Program je otvoril F. S. Tauchar. Prvi je nastopil sodrug Ross D. Brown, črniec po plemenu, ki je sedaj na govorniški turi v Pa. za KPPA. Govoril je o volilni kampanji, razgaljal kapitalistične politike ter apeliral na udeležence, naj vsi do zadnjega agitirajo za izvolitev La Folleta, ki je kandidat delavskega in kmečkega ljudstva.

Drugi je nastopil Frank Zajec, ki je v pričetku govora omenjal, da praznujemo ta dan šestdesetletnico ustanovitve prve internacionale, prvi večji poskus zblížati delavstvo vseh dežel v borbi za skupne interese proti skupnemu sovražniku. Govoril je o zgodovini delavskih bojev do današnjega dne, a dviganju hlapca preteklosti na stopnjo človeka sedanjosti, ki je še zmerom nizka, vendar pa mnogo višja kot je bila v prošlosti. Razjašnjeval je današnjo orientacijo ameriške socialistične stranke in njene naloge v ameriškem delavskem gibanju. Sedanja kampanja ne pomeni za nas samo agitacijo za naše kandidate, ampak agitacijo za pojačanje naše stranke. Delo soc. stranke ne bo končano dne 4. novembra, ampak se bo nadaljevalo po volitvah z isto energijo kakor ga vršimo sedaj. Mi hočemo, da se ameriško delavstvo pridobi za socializem in da se bo borilo za novi družabni red pod socialističnim praporom. To je naša naloga — pridobiti ameriški proletarijat za socializem! Posrečilo se nam je odtrgati unije od stare taktike in sedaj ko smo dosegli tako velik korak naprej, moramo delati, da napravimo tudi druge, kajti ameriško delavsko gibanje še oddaleč ni to kar mi hočemo da bi bilo. Dejal je, da so naši klubi aktivne enote v socialističnem in delavskem gibanju in imajo kot taki za socialistično stranko velik pomen in velike zasluge. Ali teh klubov še ni dovolj. Mnogo naselbin, ki se ponašajo da so napredne, nimajo resnično naprednih organizacij. In če katera zasluži ime "napredna," tedaj ga zaslužijo socialistične organizacije. Omenjal je razkole v delavskem gibanju in dejal, da če bi bilo med frakcijami, ki so pričele po vojni brsteti v tej deželi vsaj nekaj smisla za toleranco in ako bi bile pod vodstvom razumnejših ljudi, bi bila naša stranka danes sila brez vsake K. P. P. A. Tako pa smo imeli ogromnega truda, da smo jih pridobili za nominiranje svojih kandidatov in za organiziranje v KPPA., iz katere se bo ameriška delavska stranka šele razvila, mesto da bi bila že tukaj. Spori v delavskem političnem gibanju, kakršne imamo zadnja leta, so prizadejali delavstvu ogromno škodo, ki se jo more popraviti edino z intenzivnim, neprestanim delom in žrtvami. Vsi ti boji pa so nam dokazali eno: Socialistične stranke ni mogoče uničiti. Živela je v prošlosti ker je imela pogoje za življenje; in žive-la bo in se razvijala v bodoče, ker ima pogoje za življenje. Soc. stranka bo izvršila svojo zgodovinsko funkcijo, ker je to njena naloga.

Ko je s. Zajec končal, je vprašal predsednik Terčelj, ako ima kdo navzočih na govornika kako vprašanje. Vprašanj ni bilo. Oglasil se je s. Anton Zornik in dejal, da želi govoriti kakih 15 minut o agitaciji za naše kandidate v teh okrožjih Pennsylvanije.

Nato je izvajal v kolikšnem obsegu je v teku agita-

cija v tej ali oni naselbini in kakšne korake mora delavstvo podvzeti, da se jo ojača in pridobi sedaj politično še speče mase za našo stvar. Priporočal je klubom, naj si naroče kampanjskih letov iz urada soc. stranke in jih razdele med ameriške delavce. Kjer mogoče, naj naši rojaki delavci sodelujejo v La Follettovih kampanjskih klubih in s tem dokažejo Amerikancem, da nam je za skupno delo in da smo vsikdar pripravljene nuditi koperacijo pri vsaki za delavstvo koristni akciji.

V pokritje stroškov se je na shodu nabralo \$49.30. Navzočih je bilo okoli tri sto oseb. Vse popoldne je deževalo in če ne bi bilo te neprilike, bi bila udeležba večja, posebno iz drugih krajev. Naši sodrugi in sodruginja so po shodu marljivo prodajali slovenske in angleške brošure in dobili so tudi nekaj naročnikov Proletarcu. — *Poročevalec.*

DETROITSKIM SODRUGOM.

Seje slov. socialističnega kluba št. 114 JSZ., se vrše vsako četrto nedeljo v mesecu v Hrvatskem Domu, 1329—31 Kirby Ave., ob 9. uri dopoldne. — Na dnevnem redu so vedno važne stvari, ki se morajo rešiti. Udeležujte se teh sej polnoštevilno in pripeljite seboj svoje prijatelje. — Učvrščujmo našo postojanko s tem, da ji pridobivamo novih članov. — *Organizator.*

PRIREDBE KLUBOV J. S. Z. IN DRUGIH SOCIALISTIČNIH ORGANIZACIJ.

(Pod to rubriko priobčujemo seznam priredb klubov J. S. Z. in tistih preredb, pri katerih sodelujejo naši klubi.)

HERMINIE, PA.—V nedeljo 5. oktobra socialistični shod. Govoril bo sod. Ed. Norton iz Philadelphije.

WAUKEGAN, ILL.—Klub št. 45 priredi v nedeljo 12. oktobra v Slov. nar. domu velik kampanjski shod. Začne se ob 2. popoldne. Nastopili bodo slovenski in angleški govorniki. Zvečer domača zabava v spodnji dvorani.

INDIANAPOLIS, IND.—Dramska predstava in kampanjski shod v soboto 18. oktobra v Slov. narodnem domu pod avspicijo kluba št. 41, JSZ., iz Clintona, Ind. Med drugim bo govoril Chas. Pogorelec iz Chicago.

CHICAGO, ILL.—V nedeljo 19. oktobra debata med Petrom Kokotovičem, članom soc. združenja br. 20 JSS. in Ziničem, urednikom "Radnika".

CHICAGO, ILL.—Kampanjski shod v oktobru pod avspicijo kluba št. 1. Datum shoda sporočimo pozneje.

PITTSBURG, PA.—V nedeljo 26. oktobra dopoldne konferenca soc. klubov in društev Izobraževalne akcije JSZ. Zapadne Pennsilvanije. Popoldne shod pod avspicijo soc. organizacije v Pittsburghu.

CLEVELAND, O.—V nedeljo 26. oktobra konferenca ohijskih soc. klubov in društev Izobraževalne akcije JSZ. Po konferenci kampanjski shod.

CHICAGO, ILL.—Dramski odsek kluba št. 1. vpripori v nedeljo 9. novembra veliko Tolstojevo delo v petih dejanjih "Moč teme" v dvorani ČSPS., 1126 W. 18th Street.

CHICAGO, ILL.—Klub št. 1 priredi dne 31. decembra Silvestrovo zabavo.

CHICAGO, ILL.—Dramski odsek kluba št. 1 priredi predstave v tej sezoni razun omenjenega še na sledeče dneve: v nedeljo 4. januarja 1925, 1. marca 1925 in 10. aprila 1925.

(Ako ima vaš klub v načrtu prirediti shod, zabavo, koncert, igro, predavanje ali kakršnokoli drugo priredbo, sporočite datum in druge podrobnosti v "Proletarcu".)

IZ UPRAVNIŠTVA.

A. Vidrih, Johnstown, Pa., nam piše: "Ko mi je potekla naročnina, sem se odločil poslati razun svoje še kaj drugih. Težava je, da mi primankuje časa. Storil sem kolikor v danih okolščinah mogoče . . ." Poslal je pet naročnin.

Fr. Klun iz Chisholma, Minn., je poslal število oglasov za Koledar. Predno se jih dobi, je treba truda in nekdo se pri takih stvareh mora truditi. Njegovo zdravje je šlo za nekaj časa na stavko in bolezen mu je ukazala v posteljo. Ko je ozdravil, se je spomnil na naš Koledar in storil zanj kolikor je mogel.

Kakšno je polje za agitacijo, se razvidi iz pisem, kot nam ga je pisal s. Joe Korsich, Carlinville, Ill., v katerem pravi med drugim: "Agitacija v Carlinvillu je povoljna, ker so se pričeli tudi domačini nekaj zanimati. Shodov imamo mnogo in delavstvo je pri volji pomagati v kampanji tudi v gmotnem oziru. Sedaj se navdušuje in je upati, da bo to navdušenje trajno in da bodo na volilni dan prav glasovali." Z vztrajno agitacijo se prisili tudi največje brezbrizneže k zanimanju za delavsko gibanje.

Anton Ausich iz Woodwarda, Iowa, je obnovil naročnino in v pismu omenja, da so delavske razmere zelo slabe. Toda neglede kako slabe, Proletarca ne bi rad pustil, ker ve da je vreden veliko več kakor vsoto, ki jo je treba dati za naročnino. Proletarec mu je potreben list in Ausich omenja, da je potreben "nam vsem delavcem." Vsi delavci se tega še ne zavedajo, kar jim ni v kredit.

Anton Livk, Keewane, Ill., je bil pet mesecev brez dela. Ko je zopet dobil delo, je takoj poslal \$3 za obnovitev naročnine na Proletarca. Frank Jesch, Frankfort Heights, Ill., je poslal \$3 listu v podporo in sporoča, da bi rad pridobil kaj novih naročnikov, pa mu ni dano, da bi bil agitator. Nič ne de! Ako bi bilo več delavcev takih nazorov kakor je naš Frank, bi bili delavski listi razširjeni in na svetu bi bilo marsikaj drugače. Neki drug naročnik nam piše, da je poskusil agitirati, pa ni imel sreče. Ljudje zbijajo šale, ker mislijo da so neznansko "šmart". Agitator, če ni narejen iz 90% potrpežljivosti in če ga ljudje mrze še radi kakih drugih vzrokov, ne more vztrajati. Ta naš prijatelj pravi, da bi imel morda več sreče, če bi skušal organizirati klub cestnih roparjev ali pa morda kako versko sekto.

Naročnin so poslali Vinko Ločniškar 12, A. Debevc, Sheboygan, 5, A. Vidrih 5, L. Kveder 4, John Krebelj, Cleveland, 4, J. Korsich, Carlinville, 3 itd. Celoten izkaz poslanih naročnin priobčimo v prihodnji izdaji.

Konferenca klubov J. S. Z. v Pa. je nakazala \$30 v tiskovni fond Proletarca, iz katerega se pokriva primankljaj. S. Marko Tekave, Canonsburg, Pa., je nabral v isti namen \$6.60. Dr. Nada, št. 102, SNPJ., je prispevalo \$5. Vsi drugi prispevatelji in vsote bodo objavljeni v prihodnji številki.

Anton Žagar je znan agitator. Da je Proletarec v Sheboyganu razširjen kot je, je v veliki meri Žagarjeva zasluga. Anton Žagar je eden najaktivnejših agitator-

jev za JSZ. in Proletarca. Žagar je razumen dečko, kakršnih je v delavskem gibanju veliko premalo. Naselbine po zapadu se bodo imele priliko seznaniti z njim, ko jih bo obiskal na agitaciji za JSZ. in Proletarca.

Ta teden smo razposlali opomine naročnikom, katerim je naročnina potekla. Prosimo jih, naj jo poravnajo kakor hitro mogoče. Nam bi ustregli, ako bi jo vsi obnavljali brez opominov, ker nam bi s tem prihranili delo in stroške. V uradu JSZ. in Proletarca dela ena oseba manj kot prej. Službo za izpraznjeno mesto nismo razpisali iz razloga, da se v tej krizi nekaj prihrani na izdatkih. Ampak delo, ki sta ga prej opravljali dve osebi po deset in več ur na dan, bomo zmagovali, če nam bodo sodrugi in naročniki pomagali, prvi z agitacijo in delom v uradu, drugi s točnim plačevanjem naročnine.

Ali ste že naročili deset ali več izvodov brošure "Roparska trojica" in druge brošure, da jih razpečate na sestankih, veselicah, sejah in shodih? Pišite upravnistvu, da vam jih pošlje. Socialistična literatura in vsaka druga literatura se izdaja zato, da jo ljudje čitajo. Nesocialistična se izdaja večinoma za profit, socialistična zato, da se delavstvo iz nje kaj nauči.

Socialistični shod v Chicagi.

CHICAGO, ILL. — Socialističnega shoda, ki se je vršil prošlo nedeljo v Ashland Auditoriumu, se je udeležilo do dva tisoč ljudi. Predsedoval mu je Sam Levin. Govorili so J. W. Sharts iz Daytona, O., kongresnik V. L. Berger, Geo. Kirkpatrick, Morris Hillquit iz New Yorka in James Maurer, predsednik Pennsylvania State Federation of Labor.

Socialistična stranka v Chicagi bi rabila več takih shodov, to je, vršiti bi se morali pogostejše. V primeri s socialistično stranko v New Yorku ali Wisconsinu je naša organizacija v Illinoisu zelo šibka. Polje pa ima tukaj ravno tako ugodno kakor v drugih industrialnih državah. Razveseljivo je, da so se z večjo vnemo lotili organizatoričnega dela v Chicagi in Illinoisu nekateri sodrugi, ki so bili par let neaktivni. Lepa bodočnost, ki se obeta naši stranki, jih je podžgala k delu s časoma se bo tudi illinoiska organizacija lahko merila z newyorško in drugimi močnimi socialističnimi skupinami. — c.

Umori in smrtne kazni.

Leta 1919 je bilo v Kanadi na vsakih milijon prebivalcev trinajst umorov, v Angliji devet na vsakih milijon prebivalcev in v Chicagi 110 na vsakih milijon prebivalcev. Arthur Evans piše v "Tribuni", da postopajo angleška in kanadska sodišča z zločinci mnogo strožje kakor čikaška. "Tribuna" se namreč jezi nad čikaškimi sodniki, ker ne pošljejo vsakega morilca na vešala. Prepričana je, da bi to pomagalo zmanjšati umore. V resnici bi jih povečalo, kajti k zločinskim umorom bi morali došteti še pomnožene justične umore. Čikaška in druga ameriška sodišča potrebujejo reform, ampak razun teh potrebuje Amerika še bolj take reforme, ki bi dovedle do odprave vzrokov, ki so odgovorni za zločine in zločince.

ZAPISNIK SEJE EKSEKUTIVE J. S. Z.

dne 26. septembra 1924.

Navzoči Blaž Novak, Godina, Zaitz, Udovich, Lucich, Božo Stojanovich in Pogorelec.

Za predsednika predlagana B. Novak in Godina. Novak odkloni, Godina sprejme in je izvoljen.

Tajnik prečita zapisnik prejšnje seje, ki je sprejet kot čitan.

Poročilo tajnika. — Tajnik Pogorelec izvaja, da je JSZ., v kolikor se tiče članstva, na isti višini kot prošli mesec; opaža pa se v naselbinah več aktivnosti in ustvarja se razpoloženje za ustanovitev novih klubov. Brezposelnost je prizadejala tudi naši organizaciji težave. Mnogi člani so brez dela. Ti dobivajo, ako so v stiskah za gmotna sredstva, izjemne znamke. — Sod. V. Perko iz Milwaukee je pisal, da so na delu za reorganiziranje socialističnega kluba, kar je za naš pokret v Wisconsinu vsekakor potrebno. Upa, da se bo sodrugom in somišljenikom v mestu Milwaukee posrečilo premagati vse težave in zgraditi iz preropenega kluba eno najjačjih postojank JSZ. V Armi je bil naš klub v nekaki letargiji; glavni vzrok je brezposelnost. Ko je bil sod. A. Šular v Armi, je s sodrugom tajnikom M. Gorencom podvzel akcijo za pridobitev kluba k novim aktivnostim. Urad je dobil sporočilo, da bo klub v Armi ostal med aktivnimi postojankami. Od F. Kavčiča v St. Michaelu, Pa., kateremu je pisal glede ustanovitve kluba, ni dobil odgovora. Omenjeni je na shodu soc. kluba v Kraynu izjavil, da bo skušal ustanoviti soc. klub, in tajnik JSZ. mu je pisal, da je pripravljen nuditi pri tem delu vse mogoče sodelovanje. V Kenmoru, O., je že dalj časa v teku agitacija za ustanovitev kluba, ki izgleda, da bo uspešna. Soc. klub v Waukeganu, Ill., priredi dne 12. oktobra velik kampanjski shod, na katerem žele angleške in slovenske govornike. Željo glede prvih je sporočil strankinemu uradu, za slovenskega govornika pa naj določi ta seja.

Nato poda poročilo o izidu splošnega glasovanja v eksekutivo JSZ. Kandidatje v eksekutivo so dobili glasov: Frank Alesh 281; Vincenc Cainkar 276; Vinko Ločniškar 59; D. J. Lotrich 65; John Olip 173; Joseph Oven 200; Frank Udovich 200; Frank S. Tauchar 279; Frank Zaitz 304. Izmed teh so izvoljeni pri prvih volitvah štirje člani, in sicer Frank Zaitz, Frank Alesh, Frank S. Tauchar in Vincenc Cainkar.

Udovich in Oven sta dobila enako število glasov, in ker je treba izvoliti še petega člana v eksekutivo J. S. Z. od strani slovenske sekcije, se ju mora dati na ožje volitve.

Kandidatje v nadzorni odbor J. S. Z. so dobili glasov: Philip Godina 317; Blaž Novak 266; Viktor Zupančič 148. Izvoljena sta F. Godina in B. Novak. V Prosvetni odsek so dobili glasov: Joseph Oven 303; Frank Alesh 275; John Olip 271; Fred A. Vider 241. Izvoljeni so prvi trije.

V nadzorni odbor slovenske sekcije: Mirko Ciganich 208; Fred J. Brash 161; John Thaler 223; Fred A. Vider 299; Frank Florjančič 241. Izvoljeni so Fred A. Vider, Frank Florjančič in John Thaler.

Od srbske sekcije so bili izvoljeni v eksekutivo Sava Bojanovich, Miloje V. Luchich in Božo Stojanovich. V nadzorni odbor JSZ. Petar Kokotovich.

Od Konference klubov JSZ. v Pa. je bil izvoljen za zastopnika v eksekutivi Anton Zornik.

Za mesto glavnega tajnika sta bila nominirana Chas. Pogorelec od štiriindvajsetih klubov in J. Oven od kluba št. 213.

Glasovanja se je udeležilo 32 klubov s približno 50% članstva.

Poročilo tajnika se vzame na znanje.

Zaitz predlaga, naj tajništvo poskrbi, da prideta Udovich in Oven kakor hitro mogoče na ožje volitve, da bo nova eksekutiva popolna.

Luchich je mnenja, da ima eksekutiva moč potrditi oba kandidata. Godina smatra, da so pravila v tem oziru jasna in je treba, da se vrše ožje volitve. Predlog s. Zajca sprejet.

Pogorelec vprašuje glede nominacije kandidatov za tajnika.

Zaitz pravi, da bi bila ta stvar že lahko končana. Tista dva od vsake sekcije, ki dobista največ nominacijskih glasov, gresta na končne volitve. Sedaj imamo dva kandidata. Tajnik ju naj obvesti in če nominacijo obadva sprejmeta, se naj vrše volitve. Ako jo sprejme samo eden, ga potrdi eksekutiva J. S. Z. izvoljenim.

Zaitz poroča, da so pravila gotova in pripravljena za v tisk. Ker pa nalagajo pravila eksekutivi izdelati opravilnik za Konferenco klubov JSZ., ga je izdelal zano s par drugimi točkami, ki se tičejo konferenc. Glas se se:

KONFERENCE KLUBOV J. S. Z.

1. V okrožjih, kjer je več klubov J. S. Z., se organizirajo v **Konferenco**.

2. Namen Konferenc je negovati skupne aktivnosti klubov in navajati članstvo klubov na sodelovanje drug z drugim.

3. Na sejah Konferenc se razpravlja in sklepa o agitaciji, socialistični literaturi, kampanjah, shodih, organizatoričnem delu in o vseh zadevah, ki se tičejo socialističnih aktivnosti.

4. Konferenca klubov J. S. Z. nimajo pravico delati zaključkov preko Kongresov J. S. Z. ali preko sklepov splošnega glasovanja. Vsa nesoglasja se morajo uravnavati kakor določajo pravila J. S. Z.

5. Konferenca klubov J. S. Z. imajo pravico do zastopnikov v eksekutivi J. S. Z., na katere sejah imajo iste pravice kakor člani eksekutive.

6. Redna zborovanja Konferenc se vrše najmanj štirikrat na leto. Ako so klubi v bližini drug drugega, je priporočljivo, da se seje Konferenc vrše vsaki mesec.

7. Zastopstvo na Konferencah je lahko splošno, ali pa omejeno. Konferenca klubov J. S. Z. v krajih, ki imajo dobre prometne zveze in člani niso oddaljeni drug od drugega, sestojijo iz vsega članstva. Kjer je to nemogoče, sestojijo iz zastopnikov klubov. Vsak klub ima na Konferenčnih sejah lahko po več zastopnikov.

8. Vrhovno telo Konferenc klubov J. S. Z. tvorijo tajniki klubov.

Odbor konference.

9. Konferenca ima svojega tajnika-blagajnika, zapisničarja, organizatorja in dva nadzornika, skupaj pet članov, ki tvorijo odbor konference.

10. Tajnik-blagajnik vodi poslovne knjige in korespondenco. Za svoje delo je odgovoren Konferenci.

11. Zapisnikar vodi zapisnik na sejah in pomaga tajniku voditi korespondenco.

12. Organizator ima nalogo voditi agitacijo za ustanovitev klubov v naselbinah kjer jih še ni, nastopati na sestankih, sejah društev, na shodih itd. v imenu Konferenc ter s sodelovanjem drugih odbornikov konference skrbeti za pojačanje socialistične organizacije in razširjenje nje-nega tiska.

13. Nadzornika pregledujeta poslovne knjige tajnika in pomagata drugim funkcionarjem Konferenc vršiti agitatorično delo.

14. Konferenca ima razun stalnega odbora tudi posebne odbore, kadar potrebno.

15. Sedež Konferenc določi njena seja.

OPRAVILNIK ZA SEJE KONFERENC KLUBOV J. S. Z.

1.) Seje Konferenc otvarja konferenčni tajnik. Predsednika se voli na vsaki seji. Ako želi predsednik sodelo-

vati v razpravah, vpraša tajnika za besedo. V slučaju, da želi sam staviti predlog, ga da na glasovanje tajnik.

2.) Za besedo se je prigrasiti z dviganjem roke. Govorniki dobe besedo po vrsti kakor se prijavijo. Kdor ne govori k dnevnemu redu, ga ima predsednik pravico poklicati k redu, v skrajnem slučaju pa mu vzeti besedo. Ako se prizadeti s predsednikovim odlokom ne strinja ima pravico zahtevati od konference, da se izreče o predsednikovem postopanju. Vprašanje v tem slučaju je: Ali se seja strinja s postopanjem predsednika? Na glasovanje ga da tajnik. Ako se seja ne strinja s predsednikovim postopanjem, ima prizadeti pravico govoriti naprej.

3.) Za sprejetje predloga zadostuje navadna večina glasov. Glasovanje je javno, razun kjer se konferenci zdi potrebno tajno glasovanje.

4.) Zastopniki društev Izobraževalne akcije J. S. Z. imajo na konferencah klubov J. S. Z. enake pravice kakor člani klubov, ki se udeležijo konference. Ako je na konferenci kak zastopnik, za katerega se ve, da je nasprotnik socialističnega gibanja ali o katerem je znano, da je škodoval našemu pokretu in da nima namena sodelovati pri našem delu, se ga ne prizna za člana konference. Prizadeti organizacijo se obvesti, naj izvoli drugega na njegovo mesto. Če je v interesu J. S. Z., tedaj sme konferenca tajnikov J. S. Z. spremeniti to točko v toliko, da bo dovoljevala zastopnikom društev na sejah konference samo posvetovalen glas, volilno pravico pa se jim da le v predlogih, tikajočih se Izobraževalne akcije.

5.) Seje konference so javne in vstop je dovoljen vsakemu, ki ne pride z namenom motiti zborovalce.

6.) Predsednik seje imenuje enega ali dva reditelja, ki skrbita za red.

7.) Volitve za odbornike konference so tajne. Kandidirati smejo edino člani J. S. Z.

8.) Termin odbornikov Konferenc traja pol leta. Ako se zdi tej ali oni Konferenci potrebno, ga sme tudi skrajšati.

DNEVNI RED ZA SEJE KONFERENCE.

1. Tajnik konference otvori sejo.
2. Volitve predsednika.
3. Čitanje zapisnika zadnje seje.
4. Čitanje dopisov.
5. Poročilo tajnika-blagajnika.
6. Poročilo konferenčnega organizatorja.
7. Poročilo nadzornega odbora.
8. Poročilo posebnih odborov.
9. Poročila zastopnikov klubov.
10. Izobraževalna akcija J. S. Z.
11. Razprava o agitaciji J. S. Z. in za razširjenje Proletarca ter socialističnega tiska sploh.
12. Volilne kampanje in skupno agitacijsko delo.
13. Nedovršena opravila.
14. V korist Konferenc in J. S. Z.
15. Volitve konferenčnih odbornikov.
16. Razno (določitev kraja prihodnje konference itd.).
17. Zaključek konference.

Razprave o teh točkah se udeležijo vsi člani, nakar so bile sprejete kot so tu priobčene in bodo natisnjene kot priloga k pravilom JSZ.

Zaitz izvaja, da naj izzide kot priloga k pravilom točka, ki bo pojasnjevala funkcije Izobraževalne akcije JSZ. — IV. redni zbor je sprejel o tej ustanovi resolucijo, ki jo je V. zbor ponovno odobril in sklenil, da se jo čim najbolj mogoče razširi. Na podlagi omenjene resolucije in drugih sklepov našega zbora naj bi se ta točka glasila:

IZOBRAŽEVALNA AKCIJA J. S. Z.

1. J. S. Z. ima posebno ustanovo, nazvana Izobraževalna akcija J. S. Z. Vsako društvo, ki se zaveže prispevati gotovo vsoto mesečno v fond Izobraževalne akcije J. S. Z., je član Izobraževalne akcije in opravičeno dobivati vsa poročila o delu J. S. Z. in vsa finančna poročila J. S. Z.

2. Izobraževalni akciji lahko pripadajo tudi klubi in posamezniki, ki prispevajo v njen fond obvezano vsoto mesečno.

3.) Vsako društvo, ki je član Izobraževalne akcije J. S. Z., dobiva brezplačno letake in brošure, ki jih izda odsek Izobraževalne akcije J. S. Z. Društva jih razdele med svoje

člane brezplačno. Kadar priredi odsek Izobraževalne akcije predavanja, ima članstvo teh društev nanje prosto vstopnino.

4. Vsako društvo Izobraževalne akcije J. S. Z. je opravilno poslato delegata na zbor J. S. Z., katerih naziv je "bratski delegatje Izobraževalne akcije J. S. Z." Na zboru imajo posvetovalen glas, v točki "Izobraževalna akcija" pa imajo pravico staviti predloge in glasovati. Dnevnice in vožnje stroške bratskih delegatov plačajo društva, katera jih pošljejo.

Odbor Izobraževalne akcije.

5. Odsek Izobraževalne akcije J. S. Z. šteje pet članov.

6. Društva in klubi, ki prispevajo v fond Izobraževalne akcije, nominirajo kandidate v ta odbor; vsako društvo ali klub sme nominirati enega kandidata; tistih osem kandidatov, ki dobe največ nominacijskih glasov, gre na splošno glasovanje društvom in klubom Izobraževalne akcije J. S. Z. Tisti štirje, ki dobe največ glasov na splošnem glasovanju, so izvoljeni. Peti član tega odbora je gl. tajnik J. S. Z., ki funkcionira tudi kot tajnik odbora Izobraževalne akcije J. S. Z. Kedar se prične nominacije in volitve v ta odbor, določi aksekutiva J. S. Z. Odbor Izob. akcije J. S. Z. vrši delo v svojem področju potom korespondence, v najhujih slučajih pa lahko tajnik skliče sejo tega odbora; vendar pa mora biti povabilo preje odobreno od seje eksekutive J. S. Z.

7. Poslovna doba tega odbora traja do bodočega kongresa J. S. Z. Ako kdo izmed članov tega odbora ne vrši svojih dolžnosti, ga na podlagi predložene obtožbe in dokazov zasliši eksekutiva J. S. Z. Ako se mu krivda dokaže, se ga odstavi, njegovo mesto pa zavzame tisti, ki je dobil za njim največ glasov.

8. Dolžnosti tega odbora so: Voditi propagando pri društvih in soc. klubih za pristop k Izobraževalni akciji J. S. Z.; zalagati in razpošiljati na društva in soc. klube letake, brošure in knjige propagandistične in znanstvene vsebine, pisane v socialističnem duhu; sestaviti mora seznam knjig, slovenskih in angleških, znanstvene, socialne in propagandistične vsebine, vredne, da jih naši člani čitajo, in ta seznam knjig poslati društvom in klubom zaeno s cenami in naslovi, kje se knjige lahko dobe; v kolikor dopuščajo finance, naj ta odbor organizira predavateljske ture in preskrbi predavatelja; predavanja morajo biti znanstvena in socialistična. Odsek Izobraževalne akcije po možnosti skrbi za pospeševanje dramatike, glasbene umetnosti, štaltne in knjižnice in neguje med članstvom klubov in društev zanimanje za prosvetno delo. Tajnik tega odbora sestavi konec leta natančen račun dohodkov in izdatkov ter seznam vsega važnejšega dela tekom leta ter to poročilo pošlje vsem društvom in klubom Izobraževalne akcije J. S. Z.

9. Ta odbor je pod kontrolo eksekutive J. S. Z., in pod nadzorstvom nadzornega odbora J. S. Z., kateremu mora biti predloženo v pregled vse finančno poslovanje odbora, kadar nadzorni odbor to zahteva.

10. Vsi člani tega odbora imajo pravico udeležiti se zbora J. S. Z., na katerem imajo iste pravice, kakor ostali bratski delegatje društev Izobraževalne akcije J. S. Z. Na zboru podajo svoje poročilo o poslovanju v svojem področju. Na podlagi dela in možnosti sestavi ta odbor program Izobraževalne akcije J. S. Z. za bodoče delo in ga predloži zboru.

Po izčrpani razpravi je bila točka o Izobraževalni akciji sprejeta soglasno in bo objavljena kot priloga k pravilom.

Odbor za gradnjo Doma JSZ. poroča o pripravljalnem delu glede izvajanja načrta, sprejetega na V. zboru J. S. Z., toda ker zadeva ni še definitivno rešena, se jo preloži na bodočo sejo.

Natančen rezultat glasovanja v eksekutivo JSZ. in v druge odbore bo objavljen kakor hitro ga tajnik pripravi za v tisk.

Konec seje.

Justica postaja pravičnejša v kolikor postaja človek pravičnejši napram sebi in s tem napram drugim. Družba postaja boljša, v kolikor se izboljšujejo njeni člani, v kolikor človek zmaga nad dedščinami davnih dedov. Ta borba zahteva časa, ker je stvar evolucije, ki ne pozna skokov.

Kongresnik Victor Berger na agitaciji.

Dne 28. septembra je kongresnik Berger govoril na velikem socialističnem shodu v Chicagi. V soboto dne 4. oktobra bo govoril v St. Paulu, Minn. Nadalje bo nastopil v sledečih mestih:

V Minneapolisu dne 5. oktobra. Sioux City, Iowa, dne 6. oktobra, Omaha, Nebraska, 7. oktobra. Kansas City, Kans., dne 8. oktobra. St. Louis, Mo., dne 9. oktobra. Indianapolis, Ind., dne 10. oktobra. Cleveland, O., dne 11. oktobra. Detroit Michigan, dne 12. oktobra (popoldne). Toledo, Ohio, dne 12. oktobra (zvečer).

SODRUGOM V CLEVELANDU.

Seje socialističnega kluba št. 27. se vrše vsako drugo nedeljo v mesecu ob 9:30 dopoldne in vsako četrto nedeljo ob 2:30 v klubovih prostorih v Slov. nar. domu. Dolžnost vsakega sodruga je, da redno prihaja k sejam. — Tiste, ki simpatizirajo s socialističnim gibanjem, pa še niso pri soc. stranki, vabimo, naj pristopijo v naš klub in tako pomagajo pri delu za osvoboditev proletariata. Prva naloga delavca je, da postane razredno zaveden. Pri tem pa vpoštevajmo geslo: "V organizaciji je moč."

Slovenski delavci, skrbite, da se Proletarca razširi v vse kraje, kjer živi naše delavstvo. Pridobivajte mu ob vsaki priložnosti nove naročnike. Delajte za svoj tisk.

STATEMENT OF THE OWNERSHIP, CIRCULATION, ETC., REQUIRED BY THE ACT OF CONGRESS OF AUGUST 24, 1912.

of Proletarec, published weekly at 3639 W. 26th Street, Chicago, Ill., October 1st, 1924.

State of Illinois, County of Cook, ss.

Before me, a notary public, in and for the state and county aforesaid, personally appeared Charles Pogorelec, who, having been duly sworn according to law, deposes and says that he is the business manager of the Proletarec and that the following is, to the best of his knowledge and belief, a true statement of the ownership, management, of the aforesaid publication for the date shown in the above caption, required by the Act of August 24, 1912, embodied in section 443, Postal Laws and Regulations, printed on the reverse of this form. to-wit:

1. That the names and addresses of the publisher, editor, managing editor and business managers are: Publisher, Jugoslav Workmen's Publishing Company, 3639 W. 26th St., Chicago, Ill.; editor, Frank Zaitz, 2439 S. Ridgeway Ave.; managing editor, Frank Zaitz, 2439 S. Ridgeway Ave.; business manager, Charles Pogorelec, 2405 S. Hamlin Ave.

2. That the owners are: (give names and addresses of individual owners, or, if a corporation, give its name and the names and addresses of stockholders owning or holding 1 per cent or more of the total amount of stock.) Slovenian Section of the Jugoslav Socialist Federation.

Trustees: John Olip, 2426 S. Clifton Park Ave.; Frank Alesh, 2124 S. Crawford Ave.; Frank S. Tauchar, 2728 S. Ridgeway Ave.; Frank Udovich, 2623 S. Ridgeway Ave.; Philip Godina, 3211 S. Crawford Ave. All in Chicago, Ill.

3. That the known bondholders, mortgagees, and other security holders owning or holding 1 per cent or more of total amount of bonds, mortgages, or other securities are: (If there are none, so state.) None.

4. That the two paragraphs next above, giving the names of the owners, stockholders, and security holders, if any, contain not only the list of stockholders and security holders as they appear upon the books of the company but also, in cases where the stockholder or security holder appears upon the books of the company as trustee or in any other fiduciary relation, the name of the person or corporation for whom such trustee is acting, is given; also that the said two paragraphs contain statements embracing affiant's full knowledge and belief as to the circumstances and conditions under which stockholders and security holders who do not appear upon the books of the company as trustees, hold stock and securities in a capacity other than that of a bona fide owner; and this affiant has no reason to believe that any other person, association, or corporation has any interest, direct or indirect, in the said stock, bonds, or other securities than as so stated by him.

CHARLES POGORELEC, Business Manager.
Sworn to and subscribed before me this 26th day of Sept., 1924.
WALTER G. HENRY, Notary Public.

(My commission expires January 6th, 1926.)

“Jaz sem socialist”.

K. T.

Jaz sem socialist, posebno kadar sedim v družbi s tovariši pri buteljki in sem navdahnjen z alkoholičnimi duhovi. Kadar se majem in kiman, sem že komunist in na poti proti domu sem za revolucijo brez odloga. Doma pa se prične boj. Stara me zmerja in par otrok plaka ali pa me plaho gleda. Parkrat zarenčim, in ko dobim oster ukor in ko se prične bliskati uporni duh moje stare, vem da je revolucija zmagala, toda ne moja. Parkrat se mi je celo pripetilo, da je padlo nekaj trdega po meni, kar ne bi smelo biti dovoljeno.

Moji otroci so krščeni, ker hočem, da so kristjani in da se vzgoje po božjih postavah kot sem bil vzgojen jaz. Sem proti farjem, ampak verujem v Boga in vem da ni nič slabega, če grem vsaj o božiču in na veliko nedeljo v cerkev. Nihče ne ve, kaj je na drugem svetu in je čisto prav, če je človek na vse pripravljen.

Seveda, jaz sem socialist, kot sem že rekel. Nisem pa član kakšne socialistične stranke, kajti tisti ljudje niso nič prida. Sploh sem jaz boljši socialist kot oni vsi skupaj. S takimi ljudmi kot so oni se ne maram bratiti. Ne dam jim niti ficka, ker so sami graftarji in bi radi jedli in kadili za moje krvave žulje.

Ne vem, zakaj se delavci ne združijo. Pravijo, da so voditelji krivi da je vse narobe in tudi jaz sem takega prepričanja. Voditelje bi bilo treba odstaviti, ker so nam samo v škodo.

Nekaj dni nazaj mi je neki socialist očital, da jaz nisem nič, in če sem vreden kakšnega imena, bi se mi

ime švigašvaga najbolj podalo. Zabrutil mi je, da je ves moj radikalizem zapopaden v šnopsu in da sploh brati ne znam, če bi znal, sem pa prenemaren, da bi čital. Taki so ti “organizirani” socialisti. Niti kozarček pokrepčila ne privoščijo izmučenemu trpinu, ki ga kapitalisti izkoriščajo kakor črno živino. Brati res ne znam dosti, ker sem moral delati skoro od rojstva naprej, pa nisem utegnil v šolo. Ko so me v devetem letu starosti vseeno nagnali v tisto poslopje, sem največkrat pobegnil v hosto, ker potikanje v šolah za otroka ni zdravo. Sedaj pa me skele oči in ker se mi jih zdi škoda, ne čitam mnogo. Pišem pa dopise, ki mi jih noben urednik noče priobčiti dobesedno, kar me strašno jezi. Uredniki mislijo da so vsegavedni, pa so plidki ko današnji kozarčki za žganje v butle-garskih brlogih.

Poznam socialiste, ki mnogo čitajo in mislijo da so učeni, pa morajo trdo delati kakor jaz. Take socialiste mrzim, ker kriče samo o klubih, organizaciji itd., pri tem pa marljivo kolektajo in niso nič boljši kot farji. Socializem ne potrebuje denarja in ni prav, da ga nabira v svojo malho.

Cerkve je treba podpirati radi naših otrok, socializem pa ni za otroke, zato tudi ne bi smel nihče kolektati za socializem. Jaz sem socialist, pa nisem dal nikdar niti centa za noben beraški list in za nobene volitve. Glasujem pa kakor je. Volil bi za socialiste, pa vem, da se z volitvami ne bo nikdar ničesar doseglo, zato nisem toliko nespameten, da bi metal svoj glas proč, ko ga lahko prodam za požirek ali dva. Ako ne, pa ostanem rajše doma, ker sem bolj za revolucijo kot za glasovnico.

Povej tvojemu prijatelju, da je v njegovo lastno korist, ako postane čitatelj in naročnik Proletarca.

Kadar potrebujete kaj iz lekarn se oglasite pri

Cyrus W. Davisu

vodilnem lekarnarju v

CONEMAUGH, PENNA.

Zanesljivost in poštenost sta naša gesla.

ITALIJANSKE HARMONIKE

Izdelujemo in importiramo ITALIJANSKE HARMONIKE najfinejšega ročnega izdelka.

Najboljše na svetu. Jamčene za 10 let. Naše cene so najnižje. Vsakemu kupcu damo brezplačen poduk. Pišite po naš BREZ-PLAČNI cenik.

RUATTA SERENELLI & CO.,
817 Blue Island Ave., Dept 59,
Chicago, Ill.

Tekom vašega življenja

V vsakem važnem momentu boste spoznali in cenili ugodnosti zveze s sigurno banko; vsled tega se z zupanjem obračajte na nas. Pošteni, zaupni in uljudni uradniki vas bodo postregli pri sledečih poslih:

Vlaganje denarja,

Kupovanje prvih hipotek (mortgage),

Potovanje v staro domovino,

Pošiljanje denarja v Jugoslavijo in v druge kraje,

Kupovanje državnih, občinskih, mestnih in obrtnih bondov,

Dviganje posojila za nakup domov in zavarovanje istih itd.,

Dedščinske posle, nasledstva, kakor tudi vse druge bančne posle, ki jih nam izročite.

Kapital in prebitek
\$2,000,000.00

Kaspar American State Bank
1900 Blue Island Ave. Vogal 19 ulice.
CHICAGO, ILLINOIS

IMOVINA \$20,000,000.00

VARNA BANKA ZA VLAGANJE DENARJA

CENIK KJIG.

Nadaljevanje s 2. strani.

VITEZ IZ RDECE HISE. (Aleksander Dumas star.), roman iz časov francoske revolucije, 504 strani, broširana 80c, vezana v platno	1.25	IGRE	
VEOLI IN BOJI, črtice, vezana	1.50	ANFISA, (Leonid Andrejev), broširana	.50
ZABAVNA KNJIŽNICA, zbirka povesti in črtic, broširana	.65	BENESKI TRGOVEC, (Wm. Shakespeare), vezana	.75
ZADNJA PRAVDA, (J. S. Baar) roman, broširana	.75	ČARLJEVA ŽENITEV-TRJE ŽENINI, (F. S. Tauchar), dve šalo-igri, enodejanske, broširana	.25
ZAJEDALCI (Ivan Molek), povest, 304 strani, vezana v platno	1.75	DNEVNIK, veseloigra v 2 dejanjih	.30
ZA SREČO, povest, broširana	.45	GAUDEAMUS, komedija v 4 dej.	.60
ZAPISKI TINE GRAMONTOVE, (VI. Levstik), vezana	1.00	GOSPA Z MORJA, (Henrik Ibsen), igra v petih dejanjih, broširana	.60
KLATARJEVO ZLATO, (Aug. Šenoa), zgodovinska povest iz XVI. stoletja, vezana	1.20	KASLIJA, drama v 3 dejanjih	.75
EMOTE IN KONEC GOSPODI-NE PAVLE, (I. Zorec), broširana	.40	JULIJ CEZAR, (Wm. Shakespeare), vezana	.75
EVONARJEVA HČI, povest, broširana	.65	MACBETH, (Wm. Shakespeare), vezana	.75
ŽENINI NABE KOPRNELE, (Rado Murnik), broširana	.30	NAVEDAN ČLOVEK, (Bran. Gj. Nušič), šala v treh dejanjih, broširana	.35
SLOVENSKI PISATELJI:		NOČ NA HMELNIKU, (Dr. I. Lah). Igra v treh dejanjih, broširana	.35
FRAN LEVSTIK, zbrani spisi, vezana	1.25	OTHELLO, (Wm. Shakespeare), vezana	.75
FRAN ERJAVEC, zbrani spisi, vezana	2.00	ROMANTIČNE DUSE, (Ivan Cankar), drama v treh dejanjih, vezana	.85
JOS JURČIČ, zbrani spisi, I. zv., vezan	1.75	ROSSUM'S UNIVERSAL ROBOTS, drama s predigro v 3 dejanjih	.50
II. zv. vezan	1.50	SEN KRESNE NOCI, (Wm. Shakespeare), vezana	.75
III. zv. vezan	1.50	UMETNIKOVA TRILOGIJA, (Alois Kraigher), tri enodejanske, broširana, 75c; vezana	1.00
IV. zv. vezan	1.25	ZNANSTVENE RAZPRAVE, POLITICNI IN GOSPODARSKO SOCIALNI SPISI, UČNE IN DRUGE KNJIGE IN BROŠURE.	
V. zv. vezan	1.00	ALI JE RELIGIJA PRENEHALA FUNKCIONIRATI? Debata	.20
VI. zv. vezan	1.00	ANGLESKO-SLOVENSKI BESEDNJAK (Dr. J. F. Kern)	5.00
PESMI IN POEZIJE.		DEMOKRATIZEM IN ŽENSTVO, (Alojzija Stebi)	.10
BASNI, (Jean de la Fontaine, iz francosčine prevel I. Hribar) vezana	1.00	GOSPODARSKA GEOGRAFIJA, (Dr. V. Šarabon), vezana	1.25
MLADA POTA, (Oton Zupanič), pesmi, trda vezba	.75	JUGOSLAVIJA, (A. Melik), zemljepisni pregled	1.00
MODERNA FRANCOŠKA LIRIKA, (Prevel Ant. Dobečjak), vezana	.90	KATOLISKA CERKEV IN SOCIALIZEM	.25
PESMI ŽIVLJENJA (Fran Albrecht), trda vezba	.50	KDO UNIČUJE PROIZVAJANJE V MALEM	.20
POEZIJE, (Fran Levstik), vezana	.90	KOMUNISTIČNI MANIFEST, (Karl Marks in Friderik Engels)	.20
POHORSKE POTI, (Janko Glaser), broširana	.35	KRATKA SRBSKA GRAMATIKA, (Dr. Josip Menecj)	.25
SLUTNJE, (Ivan Albrecht), broširana	.45	KRATKA ZGODOVINA SLOVENCEV, HRVATOV IN SRBOV, (Matija Pirc)	.40
STO LET SLOVENSKE LIRIKE, od Vodnika do moderne, (C. Golar), vezana	1.20		
STRUP IZ JUDEJE, (J. S. Machar), vezana	1.10	MISELNI RAZVOJ EVROPSKEGA ČLOVEŠTVA, (Fran Drtna), vezana	2.00
SLOVENSKA NARODNA LIRIKA, poezije, broširana	.65	MLEKARSTVO, s črticami o živinoreji s slikami	.75
SOLNCE IN SENČE, (Ante Dobečjak), broširana	.50	NALEZLJIVE BOLEZNI	.35
SVOJEMU NARODU, Valentin Vodnik, broširana	.25	NARODNOGOSPODARSKI RESIJI	.35
SLIKE PESMI, (Peter Bezruč), trda vezba	.50	NAS JEZIK, (Dr. J. Glonar), vezana	.45
TREBOVLJE, (Tone Seliškar), proletarske pesmi, broširana 50c; vezana	.75	NAS SADAŠNJI USTAVNI POLOZAJ	.75
TRISTIA EX SIBERIA, (Voje-slav Mole), vezana	1.25	O KONSUMNIH DRUŠTVIH	.10
V ZARJE VIDOVE, (Oton Zupanič), pesnitve, broširana	.40	O KULTURNEM POMENU SLOVENSKE REFORMACIJE, (Dr. I. Prijatelj), broširana	.40
		OSNUTEK SLOV. NAR. GOSPODARSTVA	.50
		POGLED V NOVI SVET	.70
		POLITIČNO ŽIVLJENJE SLOVENCEV, od 4. jan. 1797, do 6. jan. 1919 leta, (Dr. Dragotin Lončar), broširana 75c, vezana 1.00	1.00
		POSTREZBA BOLNIKOM, s slikami	.35
		PSIHICNE MOTNJE NA ALKOHOLSKI PODLAGI (Ivan Robida, vezana	1.15
		RASTLINSTVO NASH ALP, (F. Seidl)	.95
		RAZVOJ SOCIALIZMA od utopije do znanosti, (Friderik Engels, prevel M. Žagar)	.35
		REFORMACIJA IN SOC. BOJI SLOV. KMETOV, (Abditus) broširana	.45
		SLOVENSKO-ANGLESKA SLOVNICA, izdala SNPJ, 364 strani, vezana v platno	2.00
		SMERNICE NOVEGA ŽIVLJENJA, (Dr. K. Ozvald), broširana	.50
		SPOL-LJUBEZEN-MATERINSTVO, (Prof. dr. Z. Zahor), trda vezba	.40
		SRSKA POČETNICA, (J. T.)	.50
		SPRETNA KUHARIČA, broširana, \$1.00, vezana	1.25
		SVETOVNA VOJNA IN ODGOVORNOST SOCIALIZMA, E. K.), broširana	.50
		USTAVA, ruske socialistične fed. sovjetske republike	.10
		V NOVO DEZELO, (E. K.) broširana	.25
		ŠADRUŽNA PRODAJALNA ALI KONSUM	.10
		ZAKON BIOGENEZIJE, (J. Howard Moore, prevel I. M.)	1.50
		ZA STARO PRAVDO, (Fran Erjavec)	.50
		ZBIRKA RUDARSKIH IN FUZINSKIH IZRAZOV, (J. Beslaj)	.30
		ZGODOVINA SOCIALIZMA V SRBLJI (Fran Erjavec)	.20

ZGODOVINA SRBOV, HEVA-
TOV IN SLOVENCEV, (Ant.
Melik) trije zvezki, broširani,
I. zv. 85c; II. zv. 75c; III. zv.
45c. Vsi trije zvezki 541 str. 2.25

RAZNO.

AMERIŠKI DRUŽINSKI KOLEDAR.

letnik 1916, vezan	40
letnik 1917, vezan	50
letnik 1919, vezan	50
letnik 1920, vezan	65
letnik 1921, broširan	50
letnik 1922, vezan	75
letnik 1922, broširan	50
letnik 1923, vezan	75

CANKARJEVA SLIKA na do-
pisnicah, 2 za 5c.....
(Imamo jih dvojne vrste.)

DEMOKRACIJA, (Cankarjeva
številka) 10

KRES, revija, I. 1922, št. 9-10.. 25

KRES, revija, I. 1922, št. 11-12.. 25

KRES, kulturni mesečnik, I.
1923, št. 2-3-4 40

NAJNOVEJŠE INFORMACIJE
O DOBAVI DEJAVLJANSTVA
ZEDINJENIH DRŽAV 40

O ZDRAVSTVENIH NALOGAH
SOC. ZAVAROVANJA, (Dr.
Demet. Bleiweis-Trsteniški) . . 10

PROLETAREC, vezani letniki,
1919, 1921 in 1922, vsaki . . . 5.00

TRIJE LABODJE, ilustrirana re-
vija 25

ANGLEŠKE KNJIGE.

ANARCHISM AND SOCIAL-
ISM, (Geo. Plechanoff), vezana .60

ANCIENT LOWLY, (C. Os-
borne Ward) dve knjige, 1313
strani, vezane 5.00

ANCIENT SOCIETY, (Lewis H.
Morgan), vezana 1.50

BRASS CHECK, (Upton Sin-
clair). Slika korumpiranosti ka-
pitalističnega žurnalizma, ve-
zana 1.20

"DEBS, HIS AUTHORIZED
LIFE AND LETTERS". (Da-
vid Karsner), vezano v platno 1.20

END OF THE WORLD, (Dr. M.
Wilhelm Meyer), vezana 60

EVOLUTION OF MAN, (Wil-
helm Bölsche), vezana 60

EVOLUTION OF PROPERTY,
(Paul Lafargue), vezana 60

IOD AND MY NEIGHBOR, (Rob-
ert Blatchford), vezana 1.25

GOOSE-STEP, (Upton Sinclair).
Študija ameriškega visokošol-
stva nad katerim imajo kontro-
lo privatni interesi, vezana . . . 2.00

GOSLINGS (Upton Sinclair), ve-
zana 2.00

IMPERIAL WASHINGTON,
(R. F. Pettigrew), knjiga, ki
opisuje prehodno dobo iz demo-
kracije v denarni imperiali-
zem v Zd. državah, 441 stra-
ni, trda vezba 1.25

JUNGLE, (Upton Sinclair) po-
vest iz chicaskih klavnic 1.20

JIMMIE HIGGINS, (Upton Sin-
clair) 1.00

KARL MARX, biographical me-
moirs, (Wilhelm Liebknecht),
vezana 60

KING COAL, (Upton Sinclair),
povest iz zadnjega štrajka
(1913) coloradskih premogarjev,
trda vezba 1.20

LAW OF BIOGENESIS, (J.
Howard Moore), vezana 60

LIFE AND DEATH, (Dr. E.
Teichmann), vezana 60

OUTLINE OF HISTORY, (H.
G. Wells), vezana, 1171 strani 5.00

PHYSICIAN IN THE HOUSE,
(J. H. Greer, D. D.) Domači
zdravnik, vezana 2.00

REPUBLIC OF PLATO, vezana 2.00

RIGHT TO BE LAZY, (Paul
Lafargue), vezana 60

ROBERTS RULES OF ORDER,
vezana 1.50

SAVAGE SURVIVALS, (J. How-
ard Moore), vezana 1.25

SCIENCE AND REVOLUTION,
Ernest Unterman, vezana 60

SOCIAL REVOLUTION, (Earl
Kautsky), vezana 60

STRUGGLE BETWEEN
SCIENCE AND SUPERSTI-
TION, (A. M. Lewis), vezana .60

THEY CALL ME CARPENTER,
(Upton Sinclair), trda vezba.. 1.75

THE CRY FOR JUSTICE, (Up-
ton Sinclair) vezana 2.00

THE DREAM OF DEBS, (Jack
London) 10

THE PROFITS OF RELIGION.
Razprava o izrabljanju ver za
privatne interese 1.20

THE UNIVERSAL KINSHIP,
(J. Howard Moore) 1.25

THROUGH THE RUSSIAN
REVOLUTION, (Albert Rhys
Williams), s slikami, 311 stra-
ni, vezana v platno 2.00

HUNDRED PER CENT (Upton
Sinclair). Povest patrijota.. 1.20

VITAL PROBLEMS IN SOCIAL
EVOLUTION, (A. M. Lewis),
vezana 60

THOUGHTS OF A FOOL, (Eve-
lya Gladys), vezana 1.25

Naročilom priložite poštni ali eks-
presni money order, ček ali gotovino.
Za manjša naročila lahko pošljete
poštne znamke.

Vse knjige pošiljamo poštne pro-
sto. Klubom in čitalnicam, pri vseh
večjih naročilih liberalca popust.

Vsa naročila naslovite na:

PROLETAREC

3639 W. 26th Street,

Chicago, Ill.

Italija zgradi nov velikanski kip.

Na obrežju modrega Sredozemskega morja, blizu Carrare, bo Italija postavila mramornat kip Prometeja, ki bo obenem svetilnik in spomenik angleškemu pesniku Shelleyju, ki je iz legende Prometeja zgradil temelj svoji najslovičnejši pesmi in ki je utonil na tem obrežju pred sto leti. Visokost kipa bo presejala 180 čevljev, kar je mnogo višje kot visokost kipa boginje Svobode pri vhodu v New Yorški pristan. Temu kipu se ne more primerjati noben do sedaj zgrajen in postavljen kip. Tak velikan med zdravili pa je tudi Trinerjevo zdravilno grenko vino, ki prekaša vse druge želodčne tonike. 18. avgusta nam je pisala gospa Anna Doležal iz Goldford, Mont.: "Trinerjevo zdravilno grenko vino me je rešilo smrti že štirikrat." Isto gotovo pomaga v slučajih slabega teka, slabe prebave, slabega spanca, nervoznosti in sličnih želodčnih neredov. Vaš lekar nar ali trgovec ga ima v zalogi. Poskusite tudi Trinerjev Liniment za revmatične in nevralgične bolečine in Trinerjev Cough Sedative za prehlade. Če se ne dobi v vaši sosesčini, pišite na Joseph Triner Company, Chicago, Ill.

SLOVENSKEMU DELAVSTVU V HERMINIE, PA.

Socialistični klub št. 69, JSZ., zboruje vsako drugo nedeljo v mesecu po seji društva SSPZ. (dopoldne). Zborujemo v društveni dvorani.—Rojaki, pristopajte v naše vrste! — Anton Zornik, Box 202, Herminie, Pa.

VICTOR NAVINSHEK

331 GREEVE STREET, CONEMAUGH, PA.

Trgovina raznih društvenih potrebščin kot regalij, prekoračnic, znakov, kap, uniform, itd.

Moja posebnost je izdelovanje lepib svilenih zastav, bodisi slovenskih, hrvatskih ali ameriških, po zelo zmernih cenah.

V zalogi imam veliko izbero raznih godbenih instrumentov vseh vrst. Velika zaloga finih COLUMBIA GRAFONOL od \$30 do \$250 in slovenskih ter hrvatskih rekordov.

Moje geslo je:

Zmerne cene in točna postrežba.

Pišite po moj veliki cenik.

Naročila pošiljam v vse kraje Združenih držav. Za obilna naročila se toplo priporočam.